

Directa

publicació quinzenal

Núm 377

Del 27/1 al 9/2 de 2015

2 €

www.directa.cat

Les universitats generen precarietat a través de contractes de pràctiques i convenis amb empreses **8-11**

Entrevista a Amaia Pérez Orozco, economista que defensa la ruptura amb l'ideal de l'autosuficiència **12-15**

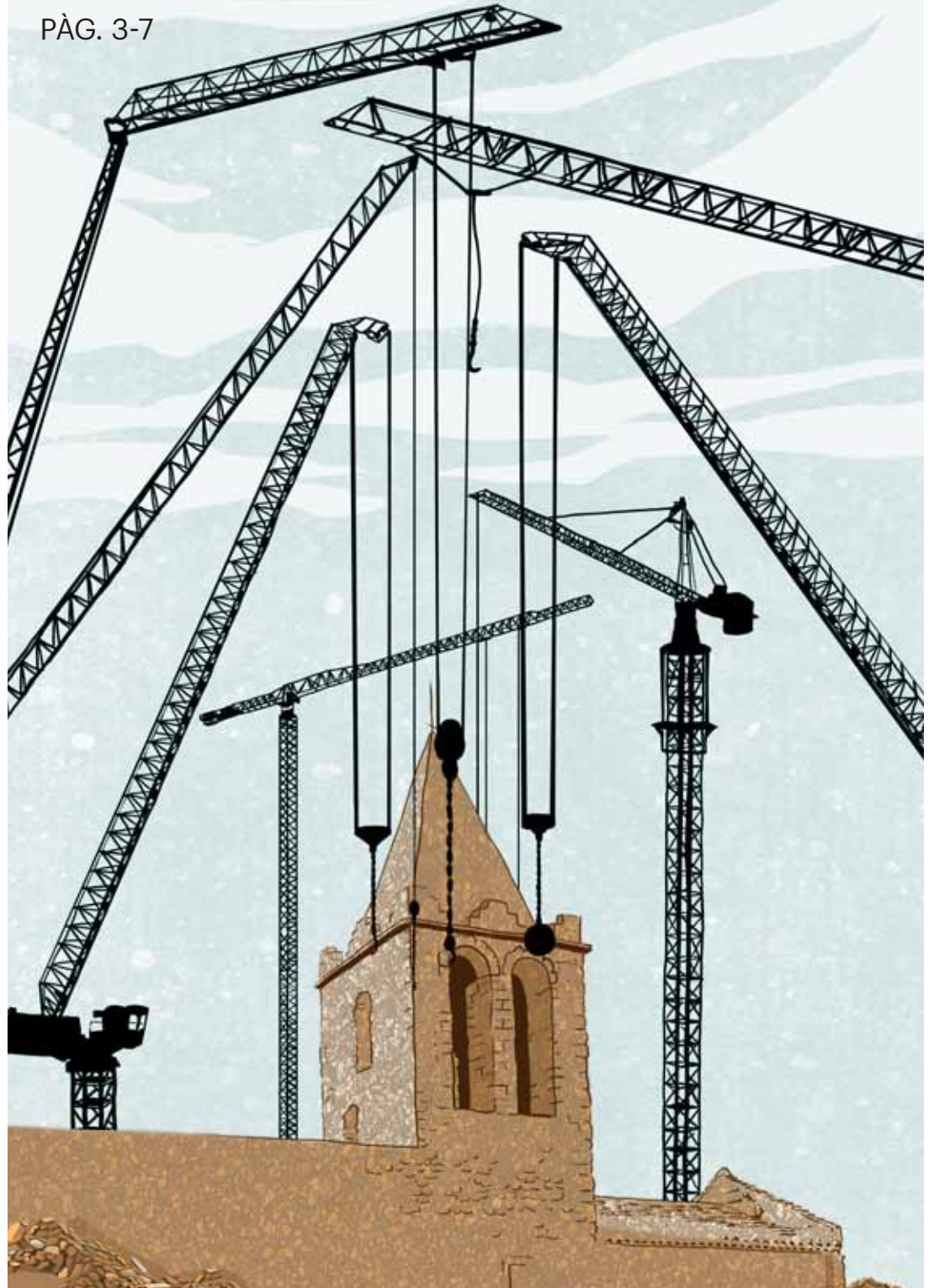
Una xarxa de màfia feixista es va enriquir a Roma durant l'alcaldia de Gianni Alemanno **20-21**

Les feines mal pagades i els habitatges compartits del Raval barceloní esdevenen material literari **28-29**

Patrimoni en **perill**

La conversió del fort de Sant Julià de Ramis en un centre d'art i un hotel de luxe evidencia la manca de protecció dels edificis històrics

PÀG. 3-7

/ ANDREA LUCIO

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Comunitat Directa

- Jordi de Miguel
- Estirant del fil**
- David Bou i Victor Yustres
- Al peu del canó**
- Marc Rude i Jesús Rodríguez
- Miralls**
- Gemma Garcia
- Cruïlla**
- Maties Lorente
- Impressions**
- Adrián Crespo i Isabel Benitez
- Roda el món**
- Oriol Andrés i Roger Suso
- Poca Broma**
- Rafael Morata
- Expressions**
- Oriol Fuster
- La indirecta**
- Alex Romaguera
- Coordinació web**
- Manel Ros i Oriol Fuster
- Audiovisuals**
- Victor Alonso
- Fotografia**
- Victor Serri i Natàlia Virgili
- Il·lustració**
- Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio
- Correcció**
- Laia Bragulat
- Edició**
- Ignasi Franch
- Compaginació**
- Roger Costa Puyal
- Disseny gràfic**
- Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes i Hugo Cornelles
- Programació web**
- Projecte Ictineo
- Administració**
- Karminha
- Difusió i Publicitat**
- Ferran Domènech
- Comercial**
- Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa, Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta, Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:

- General** directa@directa.cat
- Redacció** redaccio@directa.cat
- Cultura** expressions@directa.cat
- Subscripcions** subscripcions@directa.cat
- Publicitat** publicitat@directa.cat
- Distribució** distribucio@directa.cat

Maria Palomares

@mariapaltwt
Que es vegi la força de les nostres eines de comunicació. Gràcies gent bonica @La_Directa @masalacv @contrainfos

Directa

@La_Directa
Enviem un agraïment de tot cor a les persones que us heu subscrit a la Directa, estem treballant per fer-vos-la arribar com abans millor :)

Idrissa Diallo

@IdrissaDoc
Després de #CiutatMorta arriba un nou projecte de @metromuster @La_Directa @TanquemElsCIEs. Ens feu costat?

'Masala' i el 4F: història d'una sospita

Miguel Martín
@cyatero / @masalacv

Quan vam conèixer el fets del 4F, des del periòdic *Masala* vam fer un primer contacte amb el grup de suport, que ens transmetia la impotència resultant d'enfrontar-se a una bogeria incomprensible. Ens vam centrar en els casos del Rodrigo, l'Àlex i el Juan, però, més endavant, alguna gent ens va cridar l'atenció -amb raó- perquè les greus circumstàncies de la detenció de la Patricia i l'Alfredo no s'havien visibilitzat com calia. Per entendre el que havia passat, vam parlar amb gent que vivia prop del carrer Sant Pere Més Baix, del Forat de la Vergonya i de l'Associació de Veïns del Casc Antic. També amb el Jesús del *Contra-Infos*, perquè les primeres notícies serioses no les van publicar *El Periòdic* ni *La Vanguardia*, sinó un butlletí fotocopiats, fet amb pocs mitjans i molt d'esforç.

Entre els meus primers records, hi ha el Joaquín, membre de l'Anarkopenya, a qui ja havia conegut, com a tanta gent de col·lectius de Ciutat Vella que ens proposava informacions i activitats per publicar a *Masala*. Poc abans del 4F, ja ens arribaven notícies inquietants sobre el menyspreu de l'espai als mínims de convivència. Avui, el Joaquín és un personatge secundari, però, en aquell moment, el seu paper va ser una incògnita per al col·lectiu editor de *Masala*, ja que era la persona de referència de l'Anarkopenya i ens va sorprendre que no fos detingut aquella nit.

Entre el febrer i el març, vam repassar el que sabíem dels fets peça a peça, cadascuna d'elles més inversemblant que l'altra. Estàvem tan segurs de la inconsistència de les acusacions que, en aquell primer article, vam escriure: "Al tancament d'aquesta edició, encara es troben en presó preventiva...". No era una fórmula periodística, esperàvem que el castell de cartes caigués en qualsevol moment.

La sensació d'estar reconstruint el trencaclosques d'una farsa es va repetir dos anys després amb el fals cas de terrorisme islamista dels onze del Raval. No va ser gaire diferent al que vam sentir quan vam veure que Joaquín Jordà desmuntava, al documental *De Nens*, el cas de la falsa xarxa de pederàstia del Raval amb què es va criminalitzar la dissidència veïnal d'aquest

El 2006 ja estàvem segurs de la inconsistència de les acusacions. Esperàvem que el castell de cartes caigués en qualsevol moment

barri. Però els fets recordaven més el cas Scala, el muntatge que va estigmatitzar el moviment llibertari durant la transició; el 4F, salvant les distàncies, ha estat el cas Scala del cicle de les okupacions. Una història de caps de turc i criminalització. Els condemnats i les condemnades són caps de turc, però també Juan Salas, l'agent de la Guàrdia Urbana ferit i avui paraplegic. La tragèdia es va utilitzar de manera mesquina i immoral, no solament per condemnar innocents, sinó per estigmatitzar la dissidència de les okupacions. Així són les entranyes d'aquesta ciutat morta, un cadàver exquisit fet d'estigmatitzacions, víctimes propiciatòries i caps de turc. 4

Pots llegir l'article del periòdic 'Masala', publicat al número de l'abril-maig de 2006, a <https://directa.cat/actualitat/directa-no-va-ser-primer-mitja-que-va-informar-del-cas-del-4f>

Tens coneixement d'altres casos d'impunitat policial i corrupció que puguem investigar? Fes-nos-ho saber a redaccio@directa.cat!

L'esclat de la bombolla immobiliària ha frenat molts projectes que amenaçaven el patrimoni arquitectònic dels Països Catalans. Però no podem cantar victòria. Ara que s'ha acabat el crèdit, el perill es troba en l'oblit i la degradació. En el cas de Sant Julià de Ramis, les obres per construir un centre d'art privat podrien destruir un monument únic a Catalunya. La llei del patrimoni no garanteix la protecció dels edificis més emblemàtics i, sovint, la darrera esperança són les plataformes ciutadanes que s'oposen a la desaparició de la nostra història.

Una fotografia del monument, situat a pocs quilòmetres de Girona / CARLES PALACIO

Anatomia d'un **espoli**

La restauració del fort de Sant Julià de Ramis, en mans privades, suposa una de les intervencions en el patrimoni arquitectònic més polèmiques dels últims vint-i-cinc anys

Pere Fuster
@pefuster

Les obres, financades per un grup inversor encapçalat per dos joiers barcelonins, tenen un cost de catorze milions d'euros

La Generalitat només supervisa l'operació, tot i que el monument està catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional

Dues grues immenses s'aixequen des de fa mesos sobre el fort de Sant Julià de Ramis, a pocs quilòmetres de Girona. Per la carretera estreta que s'enfila des del poble fins al monument, hi circulen constantment camions carregats de runa i de materials de construcció. Abans que comencessin les obres, el veïnat del poble podia passejar lliurement per l'interior del fort, però, ara, l'accés està prohibit. "A la nit, deixem anar els gossos. Ells corren més que nosaltres", explica un dels guàrdies que vigilen els accessos.

La restauració del fort de Sant Julià de Ramis és una de les intervencions en el patrimoni arquitectònic més importants que es duen a terme ara mateix a Catalunya. Malgrat que les obres tenen un cost que no està a l'abast de qualsevol butxaca -catorze milions d'euros-, el finançament és privat. La Generalitat, a través de la Comissió de Patrimoni de Girona, tan sols ha supervisat la intervenció en un monument catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN). Més enllà d'això, l'administració no ha gastat ni un sol euro per restaurar un fort que, fins a l'any 2010, estava completament abandonat.

El projecte aprovat per la Comissió de Patrimoni preveu convertir l'espai en un "centre internacional d'art" que disposarà d'un amfiteatre, un restaurant i un hotel exclusiu de quinze estances. L'edifici acollirà exposicions d'artistes i gau-

dirà d'un "flux constant d'obra en contínua renovació". L'objectiu és "difondre la cultura", al mateix temps que es dona a conèixer "el valor del castell". Segons l'estudi econòmic, al qual ha tingut accés aquest mitjà, la inversió es rendibilitzarà en deu anys gràcies a la subhasta d'obres d'art i a l'explotació dels diferents espais del centre.

Les persones que impulsen aquesta iniciativa no són gaire conegudes, però gaudeixen d'una notable influència política. Fins a la seva mort, el novembre passat, la cara més visible era la d'Octavi Sardà, un autèntic pes pesant de la joieria espanyola. Durant els anys 60, Sardà es va convertir en el primer exportador de joies de l'Estat; més endavant, va rebre l'encàrrec de dissenyar l'escut de l'Espanya constitucional. Darrera d'aquest nom il·lustre, s'hi amaguen els autèntics "cervells" de l'operació: Rafael Carbonell Pujol i Ramon López Vergé, dos joiers barcelonins igualment vinculats a l'alta burgesia i els objectes de luxe.

Per finançar les obres, els dos joiers compten amb el suport de la Fundació Tiffany i la Fundació Elsa Peretti. La participació d'aquestes dues organitzacions filantròpiques no és casual. Des de fa més de trenta anys, Carbonell i López produeixen la

Continua a la pàgina següent >>>

La inauguració està prevista per aquest mateix any / C. P.

El projecte aprovat pel Departament de Cultura indica que tan sols el 22% de les obres estan destinades a recuperar el monument; la resta serà superfície de nova planta

Dídac Gordillo, arquitecte d'AADIPA, prefereix no valorar la intervenció abans d'hora. Per a Lluís Buscató, expert en restauracions, els plànols i maquetes són "aberrants"

>>> Ve de la pàgina anterior

majoria de peces de Peretti, una dissenyadora milionària que apareix habitualment a les revistes del cor. Les seves joies es venen exclusivament a les botigues de Tiffany, que paga anualment uns 21 milions de dòlars per comercialitzar-les.

Un monument únic a Catalunya

De motius per restaurar el fort de Sant Julià de Ramis, no en falten. Segons les fonts consultades, es tracta d'un monument "únic a Catalunya", comparable amb el castell de Sant Ferran de Figueres o el castell de Montsoriu d'Arbúcies. Des d'un punt de vista arquitectònic, es troba a mig camí entre els recintes amb baluards típics dels segles XVII o XVIII i els búnquers i les fortificacions de la Primera Guerra Mundial. Mentre que Aragó, Navarra i el País Basc disposen de diversos forts d'aquest tipus, l'únic exemple que hi ha a Catalunya és el de Sant Julià de Ramis.

Malgrat que els promotors asseguruen "respectar al màxim la fortalesa", les intervencions projectades podrien tenir un impacte molt negatiu. La memòria aprovada pel Departament de Cultura indica que tan sols un 22% de les obres, 1.762 m², estan destinades a restaurar el monument, mentre que la resta, 7.782 m², serà superfície de nova planta. Dídac Gordillo, membre de l'Agrupació d'Arquitectes per la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA), prefereix no valorar el projecte abans d'hora: "A vegades, les obres fan una impressió equivocada. S'aixeca molta terra i sembla que l'impacte sigui molt més gran del que és en realitat. Hem d'esperar per poder-ho valorar", explica.

Tot i aquesta crida a la prudència, les informacions que han aparegut a la premsa no són gens tranquil·litzadores. Lluís Buscató, doctor en història i expert en restauracions, considera que els plànols i les maquetes que ha presentat l'estudi d'arquitectes Fuses-Viader són "aberrants". Buscató tem que les reformes destrueixin l'interior del fort, que era un autèntic laberint, per crear espais més funcionals i adap-

tats a les necessitats d'un centre d'art. "Un monument és un llibre que ens explica un moment històric. Si la intervenció és massa agressiva, no podem llegir-lo", es lamenta l'historiador. Buscató destaca la raresa de les caponeres, una mena de búnquers de formigó que servien per repel·lir els atacs de la infanteria: "A Catalunya, jo no n'he vist enlloc més".

Una font que ha pogut conèixer el projecte en profunditat i que demana conservar l'anonimat es mostra igualment escandalitzada per les obres: "El que estan fent és una monstruositat. Construïran un pavelló al damunt de les antigues bateries, de manera que el monument quedarà completament desfigurat". Aquesta mateixa font reflexiona: "Imagina que només tinguéssim una església romànica. L'hauriem de conservar, no?".

Traspàs encobert del monument

Ramon López i Rafael Carbonell no són els primers empresaris que volen aprofitar el fort de Sant Julià de Ramis per fer-hi negocis. En realitat, el monument ha estat molt cobejat durant els últims 25 anys. Fem una mica de memòria.

Fins a finals del segle XX, la construcció pertanyia al Ministeri de Defensa espanyol. L'any 1990, l'aleshores ministre Narcís Serra el va vendre per 48 milions de pessetes a Lutecaf SA, una societat controlada per dos promotors immobiliaris gironins: Manel Nadal i Miquel Arpa. El primer era el patriarca d'una de les famílies més representatives del socialisme català. Quan Manel Nadal va comprar el monument, el seu fill primogènit, Joaquim, ja feia dotze anys que dirigia l'Ajuntament de Girona. Miquel Arpa, per la seva banda, havia estat l'artífex de grans actuacions urbanístiques a la Costa Brava durant el franquisme, com ara el complex turístic Empuriabrava.

Nadal i Arpa pretenien convertir el fort en un hotel amb més de 100 habitacions. En aquell moment, moltes persones sospitaven que aquest era el primer pas abans d'urbanitzar la muntanya sencera. Els dos empresaris, tanmateix, es van trobar amb un obstacle inesperat. L'alcalde de Sant Julià de Ramis en aquell

temps, Sebastià Corominas, no veia amb bons ulls la privatització del fort i no els va donar el permís d'obres: "Al principi, em pensava que no hi podíem fer res. Creia que el poble no ho podria assumir. Però, de mica en mica, em vaig anar envaint i, al final, m'hi vaig posar totalment en contra", recorda. Corominas volia que el castell estigués "obert a tot el poble" i va fer mans i mànigues per impedir que es construís l'hotel. L'alcalde tenia el suport de l'entitat SOS Monuments, però va pagar cara la tossuderia: "Des del PSC no van deixar de tirar-me porqueria a sobre. Vaig patir molt".

La mort de Miquel Arpa, l'any 2002, va enterrar definitivament el projecte hotel·ler. L'administració catalana hauria pogut recuperar el monument l'any 2004, quan les famílies Nadal i Arpa van decidir traspasar-lo, però una maniobra presumptament il·legal va impedir-ho. Segons la llei de patrimoni, quan es produeix la compra-venda d'un BCIN, cal notificar-ho al Departament de Cultura, que pot exercir el seu dret de templeig i retracte. Segons les fonts consultades, la venda es va dur a terme de manera encoberta perquè no es pogués exercir aquest dret. En comptes de traspasar el fort en si mateix, les famílies Nadal i Arpa van vendre les accions de Lutecaf SA. Actualment, el 100% de les accions pertanyen a D'Or Joiers, l'empresa de Rafael Carbonell i Ramon López. Fonts del Departament de Cultura no han pogut confirmar ni desmentir aquest traspàs encobert, però han assegurat que, en qualsevol cas, les famílies Nadal i Arpa estaven obligades a notificar la venda.

Els peons de Joaquim Nadal

Tot i que el monument ja no pertany a la família Nadal, el PSC ha jugat un paper decisiu en la gestació del centre d'art. Després de les eleccions municipals de l'any 2003, el socialista Narcís Casassa es va convertir en el nou alcalde de Sant Julià de Ramis. Casassa era un home de confiança de Joaquim Nadal. Feia anys que treballava a l'Ajuntament de Girona, on Nadal li havia concedit un càrrec de responsabilitat a l'àrea de cultura. Casassa, des del principi, es va mostrar entusiasmada amb el centre d'art, que considera un projecte "importantíssim" i "extremadament respectuós amb el castell". Durant els últims deu anys, Casassa ha fet canvis en el planejament urbanístic del poble i ha concedit totes les llicències necessàries perquè el projecte pogués prosperar.

Superat l'escull municipal, la pilota estava a la teulada de la Comissió de Patrimoni de Girona. L'organisme va aprovar el projecte, que qualificava de "bastant adequat", l'any 2009. Ramon Castells, l'arquitecte del Departament de Cultura que va avalar la intervenció, considera que les obres eren necessàries perquè, si no, el fort "s'hagués ensorrat". Castells reconeix que es tracta d'una "intervenció important", però relativitza el valor patrimonial del monument: "És un castell que no es va acabar mai. No podem valorar de la mateixa manera el castell de Sant Julià de Ramis i el castell de Sant Ferran. No es pot ser tan estricte!".

La llei del patrimoni no ha estat cap obstacle pels joiers. De manera explícita, la llei només prohibeix enderrocar un BCIN, però, a partir d'aquí, el marge d'interpretació és molt ampli. Aquesta ambigüitat reforça la jerarquia i facilita intervencions nefastes des d'un punt de vista patrimonial. No podem saber què va succeir a la Comissió de Patrimoni l'any 2009, però la majoria de fonts reconeixen que "hi havia interès" per aprovar el projecte. En aquest sentit, un periodista de Girona que va seguir el cas entre els anys 2005 i 2012 recorda que la persona que aleshores dirigia els Serveis Territorials de Cultura era Josep Quintanas, un exmilitant del PSUC que va abandonar el partit per convertir-se en la mà dreta de Nadal a l'ajuntament gironí.

Si tot va bé, el centre d'art de Sant Julià de Ramis s'inaugurarà a finals d'aquest any. Serà, podem imaginar-ho, un dia de celebracions. Hi haurà grans discursos i alguns diran que el país ha guanyat un equipament cultural de primer ordre. D'altres parlaran de la dignitat restaurada del monument. El temps els donarà la raó o els la traurà. Ara per ara, l'únic que sabem amb certesa és que el veïnat de la localitat ha perdut un monument que, fins fa poc, li pertanyia només a ell. ◀

Les obres estan vigilades 24 hores al dia per diversos guàrdies i càmeres / C. P.

Plànol del futur centre d'art / FUSES-VIADER

El sistema Séré de Rivières

Després de la guerra francoprusiana de 1870-1871, l'Estat francès va renovar les seves defenses per fer front a armes cada vegada més mortíferes. L'enginyer militar Séré de Rivières va dissenyar un nou tipus de fortificacions que permetien superar les mancances dels recintes amb baluards típics dels segles XVII i XVIII. La idea bàsica consistia a construir diversos forts al voltant d'una plaça forta que poguessin mantenir a ratlla una artilleria que disparava obusos des de més lluny i amb més precisió. La inversió va ser colossal i, en qüestió de pocs anys, es van construir gairebé 200 forts arreu del territori francès.

Malgrat les seves penúries econòmiques, l'Estat espanyol també va adoptar el sistema Séré de Rivières: durant l'últim quart del segle XIX, va construir mitja dotzena de forts als Pirineus per defensar-se d'un possible atac francès. El fort de Sant Julià de Ramis, l'únic que hi ha a Catalunya, es va començar a aixecar l'any 1893, quan el sistema Séré de Rivières ja començava a quedar obsolet. El seu objectiu era protegir l'accés a Girona des del nord i havia d'anar acompanyat de dos forts més, que no es van arribar a edificar mai per manca de pressupost.

**OFERTA PUBLICA
DE SUELO
EN GERONA**

La Gerencia de Infraestructura de la Defensa vende en pública subasta, de acuerdo a los requisitos marcados por la Ley, el siguiente inmueble:

"TERRENOS DEL FUERTE DE SAN JULIAN"
en San Julián de Ramis (GERONA)

Tiene una superficie total aproximada de diez hectáreas y servirá de tipo para la licitación, la cantidad de 47.600.000 ptas. (cuarenta y siete millones seiscientos mil pesetas)

La Subasta se celebrará el día 30 de enero de 1990, a las 10 horas, ante la Mesa constituida al efecto, en los locales del Gobierno Militar de Barcelona, Puerta de la Paz, s/n.

Los pliegos de condiciones, modelo de proposición e información complementaria serán facilitados en las oficinas de la Habitación Provincial de Gerona, calle Emilio Grahit, n.º 4; en el Negociado de Patrimonio de la Jefatura de Intendencia Económico-Administrativa, situada en la 3.ª planta del mencionado Gobierno Militar de Barcelona, y en la Gerencia de Infraestructura de la Defensa, calle Princesa, n.º 32, MADRID

Anunci de la subhasta del monument, aparegut a "La Vanguardia" l'any 1990

La llei del patrimoni no garanteix la protecció dels edificis més emblemàtics

El Departament de Cultura revisa totes les obres que es fan als edificis protegits, però els criteris d'intervenció són molt vagues

P. F.
@pefuster

Un monument no és un edifici com qualsevol altre. Les persones que posseeixen un edifici històric no poden enderrocar-lo ni fer-hi obres si no ho autoritza el Departament de Cultura prèviament. Ara bé, quins són els criteris d'intervenció? Quin és el límit que separa la reforma de l'espoli? La llei del patrimoni és més aviat confusa. Per una banda, estableix que s'han de respectar "els valors" del monument, però, per l'altra, n'autoritza la destrucció parcial si això permet "una interpretació històrica més bona".

Comptat i debatut, l'única prohibició explícita en aquesta llei és la de "col·locar publicitat, cables, antenes i conduccions aparents en les façanes i cobertes del bé i de bastir instal·lacions (...) que n'alterin greument la contemplació". Més enllà d'això, les persones que posseeixen un edifici històric poden fer-hi qualsevol cosa, sempre que ho autoritzi el Departament de Cultura. Aquesta ambigüitat facilita intervencions molt agressives, impensables en altres països europeus. La Constitució de Suïssa, per exemple, garanteix la protecció "integral" dels monuments més emblemàtics.

La conversió de la fortalesa de Sant Julià de Ramis en un centre d'art privat no és l'única intervenció polèmica que ha passat per les mans del Departament de Cultura. L'historiador Lluís Buscató recorda que la restauració del Castell de la Trinitat de Roses també va tenir un gran impacte. Perquè el castell pogués acollir exposicions i altres activitats culturals, l'arquitecte Miquel Capdevila va aixecar-hi murs de formigó i va destruir-ne totes les estances interiors. Després de les obres, el Castell de la Trinitat es va convertir en un espai "modern, diàfan i polivalent", però sense cap relació amb el seu passat històric.

Un dels factors que dificulta la conservació del patrimoni és la influència i el prestigi públic de les arquitectes, superior al d'altres col·lectius professionals. "El que digui l'historiador o l'arqueòleg no té cap valor. En aquest país, l'última paraula la tenen els arquitectes", afirma Buscató. El fet que les administracions públiques tinguin més en compte l'opinió d'aquest gremi s'explica, en part, perquè les intervencions no sempre tenen l'objectiu de conservar el patrimoni. "Les restauracions, sovint, són una excusa per fer obra pública. És més fàcil trobar diners per a una gran obra que per a una de petita", diu Buscató.

Intervencions sense seguiment

Un problema afegit és el seguiment de les intervencions. Dídac Gordillo, membre de l'Agrupació d'Arquitectes per la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA), reconeix que el Departament de Cultura no disposa de prou recursos per supervisar les obres, de manera que no sempre se segueixen les prescripcions de la Comissió de Patrimoni. Això és precisament el que va passar al poble d'Ullastret, al Baix Empordà. L'any 2013, la comissió va aprovar un projecte de l'Ajuntament per reformar el carrer que dona la volta a la muralla del nucli històric, però el resultat final no té res a veure amb allò que s'havia plantejat inicialment. Allà on hi havia d'anar una capa d'asfalt i un recobriments granulat, hi va aparèixer una doble capa d'asfalt totalment inadequada per un bé cultural d'interès nacional. 4

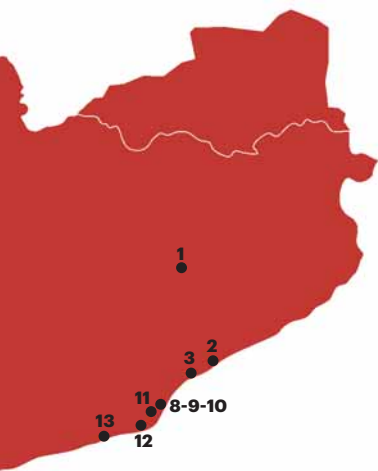
Mapa de lluites ciutadanes

-
- 1. LES ADOBERIES DE VIC**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Industrial
 CIUTAT: **Vic**
 AMENANÇA: Degradació
 OPOSICIÓ: Plataforma Salvem les Adoberies
 ESTAT ACTUAL: En lluita
 - 2. FÀBRICA CAN FÀBREGAS**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Industrial
 CIUTAT: **Mataró**
 AMENANÇA: Projecte comercial
 OPOSICIÓ: Plataforma Salvem Can Fàbregas i de Caralt
 ESTAT ACTUAL: Enderrocats
 - 3. FÀBRICA CAN SANPERE**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Industrial
 CIUTAT: **Premià de Mar**
 AMENANÇA: Projecte industrial
 OPOSICIÓ: Plataforma Can Sanpere 100% públic
 ESTAT ACTUAL: En lluita
 - 4. CONVENT DEL ROSER**
 SEGLE: XVII
 ARQUITECTURA: Religiosa
 CIUTAT: **Lleida**
 AMENANÇA: Projecte hotel·ler
 OPOSICIÓ: Salvem El Roser
 ESTAT ACTUAL: Abandonat
 - 5. BARRI DEL CABANYAL**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Urbana
 CIUTAT: **València**
 AMENANÇA: Projecte urbanístic
 OPOSICIÓ: Salvem El Cabanyal
 ESTAT ACTUAL: En lluita
 - 6. PLATAFORMA DE DEFENSA DELS ASSUTS**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Industrial
 CIUTAT: **Banyeres de Mariola i Bocairent**
 AMENANÇA: Projecte agrícola
 ESTAT ACTUAL: En lluita
 - 7. SALVEM EL MERCAT D'ELX**
 SEGLE: XIX
 ARQUITECTURA: Urbana
 CIUTAT: **Elx**
 AMENANÇA: Projecte urbanístic
 OPOSICIÓ: Salvem el Mercat d'Elx
 ESTAT ACTUAL: En lluita

Salvem el segle XIX

Desenes de plataformes ciutadanes defensen els monuments de l'especulació urbanística i la degradació

P. F.
@pefuster

8. LA ROTONDA

SEGLE: XIX
ARQUITECTURA: Urbana
CIUTAT: **Barcelona**
AMENAJA: Projecte comercial
OPOSICIÓ: Defensem La Rotonda
ESTAT ACTUAL: En lluita

9. VALLCARCA

SEGLE: XVIII-XIX-XX
ARQUITECTURA: Urbana
CIUTAT: **Barcelona**
AMENAJA: Projecte urbanístic
OPOSICIÓ: Salvem Vallcarca
ESTAT ACTUAL: En lluita

10. FÀBRICA CAN RICART

SEGLE: XIX
ARQUITECTURA: Industrial
CIUTAT: **Barcelona**
AMENAJA: Projecte urbanístic
OPOSICIÓ: Salvem Can Ricart
ESTAT ACTUAL: Enderrocada

11. FÀBRICA CAN TRINXET

SEGLE: XIX
ARQUITECTURA: Industrial
CIUTAT: **L'Hospitalet de Llobregat**
AMENAJA: Degradació
OPOSICIÓ: Associació Perseu
ESTAT ACTUAL: Abandonat

12. MASIES DEL DELTA DEL LLOBREGAT

SEGLE: XIX
ARQUITECTURA: Rural
CIUTAT: **El Prat de Llobregat**
AMENAJA: Projecte urbanístic
OPOSICIÓ: Plataforma Delta Viu
ESTAT ACTUAL: Enderrocada

13. CAU FERRAT I EL MARCIAL

SEGLE: XIX-XX
ARQUITECTURA: Urbana
CIUTAT: **Sitges**
AMENAJA: Projecte de reforma
OPOSICIÓ: Plataforma SOS Sitges
ESTAT ACTUAL: Conservat

Salvem Can Fàbregas, Salvem les Adoberies, Salvem Can Ricart... Durant les darreres dècades, desenes de plataformes ciutadanes s'han oposat a la destrucció del patrimoni del segle XIX. Primer, l'amenaça eren els projectes urbanístics forassenyats. Ara que el crèdit s'ha esfumat, els monuments es degraden per la negligència de les administracions públiques. "L'arquitectura del segle XIX mai no ha estat ben considerada, tot i que forma part d'un moment molt important de la història de Catalunya i d'Espanya", explica l'arquitecte Dídac Gordillo.

Per comprendre el menyspreu dels poders públics envers l'arquitectura del segle XIX, només cal pensar en el barri del Cabanyal de València. Des de 1998, aquest antic poble mariner s'enfronta a un projecte urbanístic grotesc. L'alcaldeessa Rita Barberà vol que l'avinguda Blasco Ibàñez arribi fins a primera línia de mar i, per aconseguir-ho, està disposada a destruir 2.000 habitatges d'un barri declarat bé d'interès nacional, una joia de l'urbanisme popular. Ni la crisi del totxo ni l'oposició del veïnat ni una sentència del Tribunal Suprem que qualifica el projecte d'espoli no han pogut frenar Barberà. Esclafar la resistència del Cabanyal és, per l'alcaldeessa popular, una qüestió personal. A pocs mesos de les eleccions municipals, l'Ajuntament de València prepara un nou projecte per envestir el barri. Com diuen a la ciutat del Túria, Barberà vol "morir matant".

Les victòries judicials han estat, en molts casos, un trist consol per les plataformes que defensen el patrimoni arquitectònic. Com que el poder executiu actua més ràpid que el judicial, les sentències arriben quan el mal ja està fet. L'any 2012, per exemple, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) va anul·lar el Pla de Millora Urbana de Can Fàbregas, promogut per l'Ajuntament de Mataró. La sentència donava la raó a la plataforma Salvem Can Fàbregas i a la CUP de Mataró, que s'oposaven a la destrucció d'una fàbrica catalogada com a Bé Cultural d'Interès Local. La resolució del TSJC, però, es va celebrar d'una manera ben amarga; aprofitant una sentència anterior favorable, l'Ajuntament havia "desmuntat" l'edifici i l'havia guardat en un terreny agrícola. L'Ajuntament tenia pressa perquè El Corte Inglés pogués instal·lar-se al solar de la fàbrica, però, a l'hora de la veritat, ni s'ha conservat el patrimoni ni s'ha obert el centre comercial. Doble derrota.

La defensa del patrimoni no s'ha vertebat mai com un moviment unitari. Malgrat l'esforç de l'associació SOS Monuments, la majoria de plataformes han defensat el patrimoni des de la més absoluta soledat. L'any 2003, un grup d'activistes de l'esquerra independentista de Lleida es van organitzar per impedir que el Convent del Roser es convertís en un hotel de la cadena Paradores de Turisme. El Roser no és un edifici qualsevol; és un dels símbols més importants de lluita antifranquista de Lleida. Fins a l'any 2003, acollia l'Escola de Belles Arts i un museu d'art contemporani. Era un centre cultural de primer ordre situat al barri més degradat de la ciutat. Malgrat la força dels seus arguments, la campanya Salvem el Roser es va trobar totes

A pocs mesos de les eleccions municipals a València, Salvem El Cabanyal s'enfronta a un nou projecte de l'alcaldeessa Rita Barberà

La resolució judicial favorable a la conservació de Can Fàbregas va arribar quan l'Ajuntament de Mataró ja havia 'desmuntat' l'edifici

les portes tancades. Ni tan sols ICV, que en aquells moments tenia una bona quota de poder a l'Ajuntament i a la Generalitat, va acceptar una consulta ciutadana sobre el projecte. Esther, membre de la campanya, recorda que no hi va haver cap mena de control democràtic: "Tothom ens va donar l'esquena". Una dècada després, Paradores de Turisme s'ha desentès de l'hotel i, ara, el Convent del Roser només s'obre per l'ofrena de flors de l'Onze de Setembre; una petita concessió a les úniques persones que van defensar l'espai.

El progrés i el creixement econòmic són les armes ideològiques que han justificat l'espoli del patrimoni arquitectònic. Xevi Safont, membre de la CUP de Mataró, assegura que van sofrir "xantatge emocional" per defensar la fàbrica de Can Fàbregas. "Si t'hi oposaves, deien que estaves en contra dels llocs de treball", explica. L'esclat de la bombolla immobiliària ha posat de manifest la niciesa d'aquests arguments i, ara, les plataformes guanyen amb més facilitat la batalla de l'opinió pública. "Deien que érem uns conservadors, que estàvem contra el progrés. Ara, el nostre discurs comença a calar", diu Mar, una activista de Salvem el Cabanyal. ◀

Generació becària

Els vincles entre empreses i centres formatius emmascaren l'explotació laboral de les estudiant

Marc Rude
@marcrude

Ser jove amb estudis superiors i desenvolupar feines qualificades per empreses i institucions públiques. Avui dia, reunir aquestes característiques acostuma a significar dur una existència marcada per una economia de subsistència i unes condicions laborals de misèria. Sota la cobertura del discurs que enalteix la importància de la formació pràctica, els convenis de cooperació educativa i tota una sèrie de figures contractuals obren la porta a l'explotació d'estudiants i titulades.

En moltes carreres universitàries, és obligatori fer eines pràctiques curriculars per poder obtenir el títol. Cal abonar la matrícula d'un conjunt de crèdits que no corresponen a cap assignatura, sinó que es fan treballant en una empresa o una institució durant un període determinat a través d'un conveni de cooperació educativa establert entre aquesta i la universitat. Teòricament, es tracta d'una formació, però, sovint, el sistema emmascara una tasca laboral en què el caràcter acadèmic és absent o ínfim. El conveni de pràctiques representa un bon negoci, ja que es poden contractar joves per fer la feina que correspondria a treballadores en règim comú sense haver de pagar-los res; com a màxim, rebran una *propina* que l'empresa o l'entitat pot decidir atorgar o no. L'estudiant, en canvi, sí que ha de pagar els crèdits corresponents al pràcticum.

"Les empreses intenten fugir del dret laboral a través de la utilització de les figures del becari, els falsos autònoms o altres mecanismes que tendeixen a fer veure que la relació entre les dues parts no és laboral. Així, es poden permetre no aplicar cap de les normes del dret laboral: ni salaris mínims ni vacances ni horaris ni res de tot això", expliquen les advocades laboralistes Anna Abrain i Quim Español. Podríem parlar de *becariat* per referir-nos al nombros contingent de persones sotmeses a aquest tracte fraudulent. "En els casos que he vist, parlem de feines que requereixen una formació universitària important, com llicenciatures en psicologia o enginyeria. L'oferta es presenta com a complement formatiu, quan en realitat l'estudiant

En ocasions, les alumnes becades no tenen funcions concretes / ARXIU

ven la força laboral a l'empresa durant un horari i a canvi d'una retribució fixada sobre la base d'hores o de quantitat de tasca", és a dir, hi treballa.

Camp adobat per a les pràctiques fraudulent

Per poder signar el conveni de cooperació, cal no haver acabat els estudis. No obstant això, hi ha un seguit de procediments que permeten eternitzar els períodes de becariat. "Quan l'empresa veu que la persona funciona professionalment i se la vol quedar, a vegades, fa que encadeni diverses etapes formatives, per exemple, li recomana que es matriculi a un màster

per poder-la mantenir en règim de conveni", descriu Español. Mireia Bazaga, secretària jurídica de la CGT, ha observat que "en moltes ocasions, la universitària hauria de tenir un contracte laboral perquè, en lloc de fer pràctiques en relació amb els estudis que cursa, se li fan fer feines que no són pròpies de la seva carrera. Altres vegades, els convenis, que són de curta durada, s'allarguen tàcitament sense informar la universitat". Com a advocada, recentment, Bazaga ha dut el cas d'una noia becada pel Banco de Santander: quan es va acabar el conveni, ella continuava treballant-hi sense cobrar. Al col·lectiu on treballa Español, una altra afectada denunciava que feia 40 hores

La precarització del treball juvenil

Tot i que els convenis de cooperació són la figura que facilita més l'explotació, hi ha tota una tipologia de contractes que, malgrat reconèixer la condició de treballadora, també suposen una retallada de drets important. El contracte en pràctiques –no confondre amb les pràctiques de la carrera– es pot firmar fins a cinc anys després d'haver acabat els estudis universitaris o un cicle formatiu; gràcies a ell, l'empresa pot arribar a pagar un 40% menys del salari estipulat durant el primer any i, a més, rep bonificacions de l'administració.

Pel que fa als contractes de forma-

ció i aprenentatge, abans, les classes teòriques s'havien de cursar en centres formatius acreditats; ara, segons l'Estatut dels Treballadors, es podran fer a qualsevol empresa que disposi d'instal·lacions i personal adequats. "A la pràctica, això vol dir que no es rep aquesta formació", denuncia Mireia Bazaga, del sindicat CGT. A la vegada, proliferen les feines a temps parcial, sobretot entre les dones, que sovint han de compatibilitzar la feina remunerada amb la que continuen fent a casa –i per la qual no cobren res. "En aquest aspecte, observem una descri-

minació per raó de sexe", comenta l'advocat Quim Español.

El contracte indefinit cada vegada és menys freqüent. "El 90% dels contactes que es firmen són de durada determinada –i això que la xifra només inclou els laborals. A banda, hi ha els becari, que no són reconeguts com a treballadors", detalla la jurista Anna Abrain. "Un 80% dels contractes de formació i pràctiques firmats el gener de 2014 tampoc no s'han convertit en indefinits". L'any 2012, el govern de Rajoy va aprovar la nova figura del contracte indefinit de suport als empre-

dors, un contracte que poden fer servir les petites empreses i en què la treballadora queda en període de prova: durant un any, la poden acomiadar lliurement en qualsevol moment i sense indemnització. Com explica Español, una altra de les vies que tenen les empreses per reduir costos en personal és l'externalització de serveis: tasques que abans assumia la plantilla pròpia, amb llocs fixos, ara s'encarreguen a empreses externes, que contracten gent per obra i servei, amb salaris més baixos, per fer el mateix. Les ETT operen de manera similar.

	TIPOLOGIA DELS CONTRACTES PRECARIIS						
	FIGURES LABORALS				FIGURES NO-LABORALS		
	Contracte de formació i aprenentatge	Contracte en pràctiques	Contractes temporals		"Indefinit empenedior"	Conveni de pràctiques	"Falsos autònoms"
Eventuals			D'obra i serveis				
Titulació requerida	No requereix titulació. Figura de l'aprenentatge Cal tenir entre 16 i 25 anys (recentment ampliat a 30).	Títol universitari o FP-I obtingut els darrers 5 anys	No requereix titulació		No requereix titulació	Durant els estudis, a través d'un conveni amb el centre formatiu, que assigna un programa i un tutor. Poden ser curriculars (obligatòries) o complementàries (voluntàries)	L'empresa t'obliga a donar-te d'alta com a autònoma, gestió que té un cost important. El contracte no és laboral, sinó mercantil, similar al que hi hauria entre dues empreses per la prestació d'un bé o un servei. Tots els drets de l'Estatut dels Treballadors n'estan exclosos. Pensat per professionals liberals, però s'aplica fraudulentament en sectors com el telemàrqueting.
Duració	Entre 1 i 3 anys	Entre 6 mesos i 2 anys	Màxim de 12 mesos i una pròrroga. S'utilitza per cobrir circumstàncies productives puntuals (estiu, campanya de Nadal...)	De durada indeterminada. Es fa servir a la construcció o per projectes dels quals no es coneix la data d'acabament	Indefinida, però amb acomiadament lliure durant un any	Variable, depèn de cada cas	
Salari	Segons conveni sectorial (categories més baixes)	Permet reducció d'un màxim del 40% del conveni sectorial el primer any i 25% el segon (no pot ser inferior al SMI)	Segons conveni sectorial		Segons conveni sectorial	Cap o una petita retribució que pot atorgar l'empresa si vol, no hi està obligada	
Cotització a la SS	Sí. Tipus reduït	Sí. L'Estat atorga bonificacions a l'empresa	Sí. Règim Agravat (l'empresa paga una mica més a la Seguretat Social)		Sí. Règim Habitual	Si hi ha remuneració, des del 2011 es cotitza amb tipus reduït, però sense acumular atur	

setmanals com a *pràctiques* d'un màster del qual només hi havia classe els dissabtes al matí.

Malgrat la precarietat d'aquestes places, sovint, l'estudiant les veu com l'única opció de trobar una feina mínimament relacionada amb el seu camp i s'hi aferra amb l'esperança que, més endavant, la beca es transformi en un lloc de treball, cosa que "rarament acaba passant", afirma Español. Molta gent deixa una assignatura pendent durant anys per poder continuar aspirant a beques de conveni. Alhora, prolifera l'oferta de curssets sobre temàtiques no necessàriament vinculades a la titulació obtinguda que retornen les alumnes a la categoria de *matriculades* que poden firmar nous convenis.

Complicitat de les universitats

"El mecanisme de gestió de personal de les universitats públiques s'ha fonamentat en tres elements: precaritzar el sector docent a partir de la figura del professor associat, externa-

litzar tots els serveis possibles -cafeteries, neteja, serveis de fotocòpies, etcètera- i, en molts altres aspectes de funcionament intern, substituir treballadores fixes per becàries", exposa l'advocat. "Quan jo vaig entrar a la facultat, tota la plantilla de la biblioteca era laboral i, progressivament, es va anar transformant en becària, suposadament, per ajudar les estudiants a pagar-se la matrícula. El que fa més ràbia és que ho vinguin com una eina social d'inserció del jovent al mercat de treball, quan el que fan és precaritzar-lo. Simplement, es tracta de substituir un treballador fix amb un salari establert segons el conveni per un suposat becari que percep un ajut per a l'estudi", explica.

També va ser bibliotecari de la UB l'enginyer, polítològ i sindicalista Albert Ferrer, que, als 27 anys, ha trobat la primera feina indefinida, tot i haver començat a treballar als divuit: "Les universitats substitueixen treball directe per beques perquè tenen capacitat per fer-ho. Tenim professorat cobrant 300 o

400 euros. Són unes condicions inferiors al nivell de subsistència, fet que encara afegeix més frustració. A sobre, sembla que hàgim d'estar agraïts. Perdona, però és que jo he de menjar".

"Ens han robat el futur"

Albert Ferrer i Moisès Rial, secretari de comunicació de la CGT, ens fan un breu resum de la situació: "El 60% de la disminució de l'atur registrat l'any passat és perquè la gent ja no s'hi inscriu. Dos terços dels nous contractes són per un període inferior a dues setmanes. D'això, en diuen feina?". "Amb un 52% d'atur juvenil, és per muntar un Gamonal cada setmana!", etziba Rial. "D'una banda, trobem una pèrdua del poder de negociació de la classe treballadora; especialment en aquestes feines, no hi ha el dret efectiu a la llibertat sindical. Però, hi ha d'haver alguna cosa més que evita que això peti". Per a Ferrer, "més que les condicions objectives, crec que el que frena l'explosió social és el fet que molta gent ha assumit que li han robat i el futur i ha decidit conformar-s'hi".

Denúncia judicial i resposta sindical

"Si bé la figura del *fals autònom* ha estat debatuda judicialment moltes vegades, no hi ha gaires resolucions judicials que hagin abordat la figura del becari. El *fals becari* no està ben definit perquè és una figura més recent i menys judicialitzada", comenten les advocades Quim Español i Anna Abraín, que ens expliquen el procés que cal seguir per denunciar frau en els convenis de cooperació. Abans d'empendre qualsevol requeriment legal, cal dur el procés en secret, per evitar

ser represaliada amb l'acomiadament. A continuació, cal recollir proves, com poden ser correus electrònics, fulls de salari o rebuts, gravacions... Finalment, es presenta una demanda al jutge, on se li demana que reconegui que la relació establerta entre les dues parts és laboral.

"Si la sentència és favorable a la becària, l'efecte és bastant important, ja que es fa palès que l'empresa fa anys que no li paga el salari corresponent ni la cotització a la Seguretat

Social ni reconeix les hores extres que probablement haurà fet... Tot el context de fugida del dret del treball ha dut a un cúmul d'incompliments molt gran", subratlla Abraín, que afegeix: "En la majoria de casos que he portat, les empreses prefereixen arribar a acords econòmics abans d'arriscar-se a una sentència que reconegui que tenien becaris fent feines laborals".

Si aquesta sentència s'aplica, l'empresària haurà d'abonar a la treballa-

dora la diferència entre el salari que li pagava i el que li hauria hagut de pagar durant el darrer any; a més, haurà de fer efectives les contribucions endarrerides a la Seguretat Social per un màxim de quatre anys. Malgrat tot, la via judicial és complicada per als casos individuals. "La resposta és l'autoorganització: per exemple, si 60 o 70 becàries de la UAB demandessin totes alhora, podrien fer un pols amb l'altra part, sobretot si complementàriament actuessin en clau sindical".

Pagar per treballar: el negoci de les pràctiques

“E ns obliguen a pagar per treballar”, afirma Mercè Amich, portaveu nacional del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC). Segons afirma, la desesploració és total. “Et fan gastar diners per anar a un lloc on, suposadament, has d'aprendre coses, però acabes sent la noia dels entrepans i, a sobre, no cobres. Almenys, reclamem la gratuïtat dels crèdits de pràctiques”, es queixa Amich. “Els dos grans problemes que tenim les estudiants avui dia són el temps i els diners: els estudis cada cop són més cars i no tenim temps per estudiar, treballar, fer pràctiques i viure a la vegada”, explica.

“Si aconseguïxem trobar un bon lloc tu mateixa, l'experiència pot ser més positiva. Però molta gent que no està vincu-

lada al teixit associatiu o als moviments socials es veu forçada a agafar les ofertes de pràctiques que li donen. Sovint, vénen de grans empreses com Deloitte, Inditex...”, assenyala la jove sindicalista. Darrerament, el fet que la UAB tingui un conveni amb el Primavera Sound per enviar-hi a treballar estudiants per dos euros i mig l'hora ha fet saltar les alarmes, com ja ha denunciat la DIRECTA.

“A vegades, ens volen vendre la imatge que les ofertes que trobem són dolentes perquè *la cosa està molt malament* i això és absolutament fals. Les pràctiques precàries que ens obliguen a fer són fruit de les reformes que duen a terme al món educatiu”, assegura Amich. “Es tracta d'un model de mercan-

tilització del coneixement que posa la universitat al servei de les empreses. El procés va començar amb l'Acord de Comerç i Serveis de la UE (1995), que posteriorment s'ha desplegat mitjançant el pla Bolonya o l'Estratègia Universitat 2015”, descriu Amich. “Ara, justifiquen la precarietat amb l'excusa de la crisi, però respon a una voluntat planificada des de fa molts anys. Ens diuen que el jovent ho hem d'acceptar: sabem que en sou els responsables directes!”.

Parlem amb tres joves que ens relaten les seves experiències en el món del becariat. Les fonts han decidit aparèixer amb un pseudònim per preservar la seva identitat de cara al mercat laboral. ◀

“Quan ets becari, no tens dret a res”

Joan Estufa, 28 anys, llicenciat en arquitectura superior a l'ETSAB-UPC

H e treballat a tres llocs com a becari. El primer va ser la biblioteca de la facultat d'Arquitectura de la UPC; segons el contracte, hi havia d'aprendre coses, però l'únic que feia era ordenar llibres. Després, vaig treballar en una empresa d'arquitectes. Em pagaven cinc euros per hora, la meitat del mínim al qual obliga el conveni sectorial -que indica retribucions d'entre nou i vint euros-, i falsejaven el contracte manipulant el temps que hi dedicava. El sou mai no arribava puntualment, un cop vaig trigar quatre mesos a cobrar. Com a becari, se t'assigna un tutor que, en teoria, t'ha d'ajudar: ni jo ni cap companya no el coneixíem. El conveni universitat-empresa també et reconeix certa flexibilitat de jornada: per exemple, pots no venir els dies que estàs d'exàmens. Això, al despatx, era impensable. Era un *curro* normal, però sense cobrar com en un *curro* normal i sense els drets que tindries en un *curro* normal. Perquè, quan treballes de becari, no tens dret a res: ni atur ni baixa ni vacances. Ha passat un any des que vaig marxar d'allà i encara em deuen un mes.

El pitjor és que, ara mateix, les estudiants prefereixen no acabar la carrera perquè, així, poden trobar feines de la borsa de la facultat, l'únic lloc on n'hi ha. T'ofereixen una misèria i, quan l'acceptes, saps que, si entregues el projecte de final

Molts treballs són repetitius i no formatius, es basen exclusivament en la recerca a bases de dades / ARXIU

de carrera, et quedaràs sense feina perquè no és possible establir el conveni si tens la llicenciatura acabada. Molta gent hem tingut el projecte fet durant anys i hem esperat a tenir una feina estable per entregar-lo. Encara que, a la pràctica, hàgim fet la carrera en cinc o sis anys, al currículum, hi hem de posar que ens n'hi hem estat nou o deu i això resta punts a l'hora de trobar feina.

D'altra banda, en l'àmbit de l'arquitectura i el disseny, hi ha despatxos que van d'estrelles i, amb l'excusa de la fama, et fan treballar gratis. Et diuen: “Tot el que aprens aquí és la nostra manera de pagar-te”, però la realitat és que no podrien dur a terme vint projectes a la vegada, com fan actualment, si no fos per tots aquests becaris que tenen allà sense cobrar. ◀

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
REFORMES
BARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLIBREGAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

KAMILOSETAS MUSKARIA
distribuidora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

COL·LECTIU RONDA
assessorament JURÍDIC
a PERSONES i entitats
d'economia SOCIAL
www.cronda.coop

FENT TAVERNA
Tavernes Populars i Combatives
La Tavernaire
RUSSAFA · VALÈNCIA
Carrer Dénia, 18 | 605 838 299

TAM-TAM
disseny gràfic · il·lustració
web · compaginació
www.fundaciostam.org

“Cada any, substitueixen tècniques per becàries, que fan la mateixa feina **cobrant la meitat**”

Lídia Litviak, 23 anys, estudiant d'Econòmiques (UAB)

Estudio economia a la UAB. Amb el nou sistema del grau, a la meua carrera, ja no hi ha pràctiques obligatòries. Jo n'estic fent perquè vull, encara que, ara, tampoc te les convaliden per crèdits. Han substituït l'antiga oferta de pràctiques oficials pel Programa Universitat-Empresa (PUE), una fundació adjunta a la facultat d'Econòmiques. És l'única línia disponible. A finals del segon curs, el PUE persegueix l'alumnat amb una mitjana igual o superior al 7 perquè entri al programa. Les alumnes que passen a formar-ne part, a tercer i quart, concentren tota la matèria en un semestre; durant l'altre fan pràctiques a grans empreses -Banc Sabadell, Agbar, La Caixa, Nestlé...-, on treballen vuit hores diàries per uns 400 euros. Disposen de certs privilegis interns, com grups més reduïts, classes amb els professors més reputats... fins i tot tenen aules més bones amb cadires encoixinades. No vaig voler entrar al

PUE perquè se'm feia molt estrany això que em perseguissin tant. Aquí, ningú no regala res; no *colava*. Alguns companys meus que hi van entrar l'any passat han marxat aquest curs i comentaven que “acabaven sent explotats”. La UAB finança el programa, integrat sobretot per professors de la mateixa universitat. Vaig consultar els pressupostos i hi vaig descobrir un forat sospitós de 8.000 euros; tot plegat, molt estrany.

Jo volia una feina. Si encara hi hagués una oferta de pràctiques com la d'abans, crec que m'hauria sigut útil, però, com que ara l'única línia és el PUE, vaig decidir buscar-ne pel meu compte a través de Treball Campus, una borsa de treball virtual interna de la Universitat Autònoma. Em van agafar de becària a una fundació vinculada a la UAB. M'encarregava de funcions organitzatives; la feina era variada i, si la feies bé, t'encarregaven tasques de més res-

ponsabilitat. Et feien sentir important, t'inclucaven molt el projecte perquè en fossis adepte.

Després, em vaig assabentar que em tenien a mi perquè podien pagar-me menys que a un tècnic, tot i que em dedicava a fer el mateix. Un company que feia quatre anys que treballava allà em va explicar que, des que va entrar, cada any desapareixien tècnics, que eren substituïts per becàries. Públicament, es renten la cara dient que, amb les beques, ajuden l'estudiantat, però no pretenen altra cosa que reduir els costos a la meitat. Realment, el que em faltava era un contracte fix: el del tècnic que vaig rellevar. M'he plantejat denunciar la fundació per encarregar-me funcions laborals. La trampa més gran recau en aquestes substitucions fraudulentes. Crec que es tracta d'un fenomen que afecta tota la UAB: a la universitat, la feina es va precaritzant progressivament. ◀

Biblioteca de la Universitat Autònoma de Barcelona / SERVEI DE BIBLIOTEQUES UAB

“Si totes ens neguéssim a treballar gratis, potser les empreses s'ho repensarien”

Irina Girona, 27 anys, llicenciada en Ciències Polítiques (UAB)

Vaig estudiar la llicenciatura de Ciències Polítiques a la UAB. En aquest cas, havies d'escollir entre marxar d'Erasmus o fer un pràcticum per omplir dotze crèdits. Les pràctiques eren l'últim que em quedava per acabar la carrera. La majoria, però, no eren remunerades. Podies posar-te d'acord -per iniciativa pròpia- amb alguna institució on volguessis fer-les i, després, demanar la convalidació o bé sol·licitar opcions d'un catàleg que et proporcionava la universitat, on hi apareixien departaments de la mateixa UAB, associacions, empreses, partits polítics... Jo vaig triar el Centre Documental de la Comunicació (CEDOB), que està integrat al servei de biblioteques de l'Autònoma. Els calia buscar molta informació de fa anys -i que no és a Internet- a la biblioteca: diaris oficials, registres, etcètera.

Aquesta és la tasca que em van encarregar a mi. Era una feina de *matxaca*; la definiria com una tasca avorrida, molt mecànica; sempre feies exactament el mateix. Havia d'estar allà quatre hores cada matí, quatre dies a la setmana, durant quatre mesos. Sovint, però,

amb una hora ja en tenia prou per acabar la feina del dia. Llavors, preguntava què podia fer i em deien: “Triga més (...) no tenim més feina per donar-te”. Les pràctiques no van tenir cap vessant pedagògic, no vaig aprendre res: de consultar la biblioteca, ja n'havia après a la carrera.

Per altre costat, ara busco feina i el 70% d'ofertes que trobo demanen un conveni amb la universitat per començar a treballar. Les empreses fan negoci emportant-se diners de l'administració per contractar-te. En canvi, a tu et paguen poc o res. He anat a diverses entrevistes que demanaven el conveni, tot i que ja fa quatre anys que vaig acabar la llicenciatura i, per tant, no el puc aconseguir. Un cop, un entrevistador em va comentar que li interessava el meu perfil i que, si em faltava el conveni, podia apuntar-me a uns cursos que valen uns 150 o 200 euros; és una formació que no cal que tingui res a veure amb el teu àmbit, per exemple, sent politòloga pots fer programació o fotografia; simplement, és una argücia perquè les empreses puguin usar aquest tipus de contractes. Això vol

dir, en resum, que has de pagar per començar a treballar. No conec ningú de la meua edat que hagi anat a la universitat i ara treballi del que ha estudiat. Quan veiem alguna cosa que mínimament s'hi assembla, nosaltres mateixes caiem a la trampa de pensar *així fas currículum*. Conveni centre formatiu-empresa, jornada completa per 600 euros... i fa tant de temps que busquem que, a sobre, diem: “Perfecte!”. Perfecte perquè no arribarà al salari mínim, perfecte perquè em *xutaran* al cap de quatre mesos per agafar un altre estudiant i cobrar altre cop pel conveni, perfecte perquè no cotitzaré a la Seguretat Social.

Totes hem acceptat treballar gratis o per quantitats insignificants en alguna ocasió, però hauríem de ser nosaltres mateixes qui ens neguéssim a fer-ho. Llavors, els empresaris potser s'ho repensarien. Després veus aquests *emprenedors* que ara han *d'aixecar el país* i que, quan munten la parada, el primer que fan és agafar estudiants perquè els facin la feina. Si jo fos emprenedora, ho seria per fer-me-la jo, la feina, no per tenir esclaus. ◀

Amaia Pérez Orozco

“Cal treure de les llars la responsabilitat de **sostenir la vida** i dur-la a un terreny col·lectiu”

“Economista precària i militant feminista” és una de les presentacions més eloqüents d'Amaia Pérez Orozco. Fa uns mesos, va assistir a la Fira d'Economia Feminista de Barcelona per presentar el seu nou llibre ‘Subversión feminista de la economía’, publicat per l'editorial Traficantes de Sueños (2014). Pérez Orozco és doctora en economia i imparteix classes sobre gènere i economia, ha treballat com a investigadora a l'Institut Internacional d'Investigacions i Capacitació per a la promoció de la Dona de l'ONU i participa activament als moviments socials, en especial, al moviment feminista. Entre les seves aportacions i publicacions, destaquen ‘Perspectivas Feministas en torno a la Economía’ (2006) o ‘Desigualdades a flor de piel: Cadenas globales de cuidados’ (2011), d'autoria conjunta amb Silvia López Gil. Parlem d'economia feminista recuperant la idea llatinoamericana del ‘bon viure’ i traçant possibles ruptures amb el sistema capitalista heteropatriarcal.

Meritxell Guàrdia i Serentill

Al teu últim llibre, parles de caminar cap a una vida que valgui la pena de ser viscuda. Però, què és el bon viure?

El *bon viure* no és res que existeixi: és una manera de viure diferent que ens agradaria construir. El plantejament que llançem és un debat com a conjunt social, radicalment democràtic, sobre quina vida volem viure, sobre què entenem per una vida que valgui la pena de ser viscuda i com sostenir-la. Quan, des del feminisme, diem d'oposar-nos a una societat que posa els mercats capitalistes al centre i ataca la vida, el que volem és posar la vida al centre de la societat. Però això obre la pregunta: de quina vida estem parlant? No volem sostenir qualsevol vida, sinó una que pagui la pena de ser viscuda. I això no ho pot decidir cap il·luminat d'un partit polític o de l'acadèmia, ho hem de discutir col·lectivament.

El decreixement ecofeminista seria un bon camí cap a aquesta vida?

El decreixement ecofeminista és una proposta més concreta per caminar cap a un *bon viure*. El que intentem és combinar propostes que es llancen des del decreixement, l'ecologisme i el feminisme, ja siguin sobre la vida que volem o sobre quines estructures socioeconòmiques hem de bastir per sostindre-la. Una primera qüestió fonamental és agafar el plantejament central que diu que el consum no equival al benestar, que podem viure millor amb menys consum de mercat. Caldria obrir el debat al voltant de les *desessitats* (suma de necessitats i desitjos) de les quals volem fer-nos responsables col·lectivament si pensem d'aquesta manera. El segon plantejament fonamental seria la idea que la vida humana és ecodependent, que no som

res sense un planeta viu. Hem de reconèixer-nos com a part d'un conjunt més ampli. I el tercer, la idea del feminisme, és que s'ha de partir de reconèixer que la vida és vulnerable, que cal cuidar-la i que solament es cuida estant les unes al costat de les altres. O sigui, amb interdependència.

Com podriem sostindre-la?

No sabem com gestionarem el *bon viure*, però sí que creiem en coses fonamentals com el fer decreixere les esferes mogudes per la lògica de l'acumulació del capital: treure recursos i restar poder al capital. Decréixer, també, pel que fa al consum dels recursos materials i d'energia i a la generació de residus. Però, al mateix temps, volem incidir en la base invisible del sistema socioeconòmic, el que de vegades anomenem *democratitzar les llars*, que -en última instància- implica treure de les cases la responsabilitat de sostenir la vida i dur-la a un terreny col·lectiu. La pregunta seria: a quines altres institucions anirem? En quines institucions incidirem per gestionar i fer-nos càrrec d'allò que anomenem una vida que valgui la pena de ser viscuda? Estem en un debat per decidir si apostem més per allò públic, per l'autogestió, pels comuns, per l'economia social i solidària...

Més enllà de la perspectiva marxista, quins xocs hi ha entre l'acumulació del capital i la sostenibilitat de la vida?

Amb la idea del conflicte entre el capital i la vida, partim de la idea marxista clàssica del conflicte establert entre capital i treball assalariat. Però anem més enllà quan diem que el conflicte no és solament amb el treball assalariat, sinó amb tots els tipus de treballs. És a dir, que també es genera benefici amb

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
ÁLVARO MINGUITO

les tasques que no es paguen, però que, en última instància, el conflicte és amb la vida i aquesta no es pot reduir al treball. La lògica del sistema capitalista no és generar vida, sinó acumular capital. Llavors, quan la vida és un mitjà per assolir un fi diferent al de l'acumulació de capital, està amenaçada. És més fàcil i rendible destruir vida que no pas construir-la. Per exemple, una fàbrica molt contaminant pot generar ocupació. En aquest sentit, podran dir que és necessària per viure, però, d'altra banda, destrueix l'ecosistema. En termes de conjunt, és molt més important l'impacte destructor. Dit d'una altra manera, la nostra idea de què és el benestar està construïda en funció de la voluntat del mercat. És una noció consumista i d'autosuficiència, on se suposa que individualment t'insereixes al mercat i tens èxit sense la resta i, a més, que el conjunt del planeta està al teu servei. Llavors, el conflicte del capital és amb la vida entesa en termes holístics. És impensable rendibilitzar totes les dimensions de la vida. Sempre hi haurà, ja no dimensions, sinó existències senceres que no són rendibles ni com a treballadores ni com a consumidores. Per tant, si parlem de la vida pensant en totes les persones del món, en totes la dimensions i al llarg de tot el temps vital i, a més, també hi integrem la vida del conjunt del planeta, el conflicte és irresoluble.

Actualment, la interdependència es resol en termes de precarietat i explotació. Com es pot reformular?

Per establir la interdependència en termes que no siguin d'explotació i desigualtat, hem de trencar amb l'ideal hegemònic d'autosuficiència, que és l'ideal d'èxit que impera avui dia, molt vinculat a la construcció de la masculinitat. Hi ha una imposi-

ció de la idea d'autosuficiència que és demencial; l'única cosa que fa és reproduir totes les desigualtats del mercat i, davant d'ella, hi contraposem la noció que l'economia sempre és una realitat d'interdependència que, avui, es dona en termes de desigualtat. L'autosuficiència és un miratge. Només funciona en moments puntuals de la vida: quan estàs sana, ets jove, no tens responsabilitats de cura sobre la resta i, a més, el mercat va bé. Quan qualsevol d'aquestes variables decau, però, el miratge s'ensorra. Ho hem vist en el context de la crisi, en què molta gent ha perdut la feina i ha hagut de recórrer a la resta. Tant els moments de crisi com les pràctiques de cures són dues situacions estratègiques que faciliten que ens adonem que la vida mai no és autosuficient.

El moviment feminista ha idealitzat el treball de cures? Com ens l'hem de qüestionar?

Vam veure que el món laboral es mou per una lògica d'acumulació de capital: tu fas una feina no perquè sigui necessària, sinó perquè et paguen per fer-la. Enfront d'això, dèiem: les tasques no remunerades, reproductives o de cures -com ho vulguem dir- no les fem perquè ens paguin, sinó perquè algú les necessita. Es va generar una lògica de la cura, però, després, vam anar veient que la qüestió era més complicada. En una societat on s'imposen les necessitats dels mercats i tota l'estona estàs intentant tirar endavant, on t'utilitzen per generar benefici, la lògica de la cura es converteix en una ètica reaccionària de la cura. És a dir, sí que assumeixes una responsabilitat sobre el fet de generar benestar a tota la gent, però és reaccionària perquè l'assumeixes fins al punt que t'immoles tu mateixa. Cuides la vida aliena a costa de la vida pròpia. Per exemple, la síndrome

“

L'autosuficiència és un miratge i només funciona en moments puntuals de la vida: quan estàs sana, ets jove, no tens responsabilitats de cura i el mercat va bé

És imprescindible trencar amb les formes normatives per posar en qüestió el sistema heteropatriarcal i capitalista, però també hem de canviar aquest sistema

”

de les àvies esclaves és molt eloqüent i també és reaccionària perquè no cuides qualsevol persona, sinó la teva família i ho fas en termes heteropatriarcal. A més, no tenim en compte com es produeixen les cures.

Les institucions econòmiques són generadores de gènere?

Ho són en el sentit que les institucions es basen en una determinada ordenació del sistema de relacions entre les persones, i estan associades a l'heteropatriarcat existent. Podríem dir que n'hi ha tres de fonamentals: l'Estat, les empreses i les llars. L'Estat i el mercat reproduïxen relacions de gènere de desigualtat i es basen en elles. L'estat del benestar s'ha construït, històricament, sobre la divisió sexual del treball i s'ha determinat en les relacions de gènere. El subjecte de drets no ha estat mai l'individu, sinó la família nuclear de l'home que va al mercat, la dona mestressa de casa i els dependents. Les llars, doncs, estan definides per l'heteropatriarcat. No solament són una institució econòmica més, sinó que, en elles, hi ha més temps de treball no remunerat que el que paguen tot el sector privat empresarial i el sector públic de l'Estat. Però, a més, el cicle econòmic es tanca perquè les llars són el matalàs final de reajustament i absorció de xocs del sistema.

Fins a quin punt aquestes estructures econòmiques es desequilibrarien amb la posada en marxa d'alternatives i pràctiques de resistència o ruptura amb el sistema heteropatriarcal?

Crec que és un camí d'anada i tornada. És absolutament imprescindible construir identitats i llars no normatives per poder fer un qüestionament del sistema capitalista heteropatriarcal. Al mateix temps, si no anem fent canvis en la macroestructura, és molt difícil construir formes quotidianes de vida que trenquin amb això. Viure amb gent que no sigui la família de sang ni la família jurídicament reconeguda pot donar molta força per qüestionar l'existència de cures basades en els laços familiars clàssics o per qüestionar tot el sistema de drets de conciliació, però, al mateix temps, hi ha d'haver una responsabilitat col·lectiva per sostenir la vida. Per exemple: si en una família triada una persona té un càncer, és molt difícil demanar a la família lliurement triada que es faci càrrec d'ella i és molt fàcil que la persona malalta acabi sent cuidada per la seva mare. La família biològica funciona sota l'ètica reaccionària de la cura perquè es pot exigir que la resta renunciï a la seva pròpia vida per dedicar-se a cuidar la persona malalta. En aquest sentit, hauria d'haver-hi altres estructures col·lectives de cura. Per això dic que hi ha un camí d'anada i tornada; és imprescindible trencar amb aquestes identitats i aquestes formes normatives per fer un qüestionament del sistema heteropatriarcal i capitalista, però també hem de canviar el sistema. Si no, serà molt difícil. I això passa per reconèixer que la construcció d'identitats normatives té una dimensió econòmica.

Quin paper hi juga l'Estat, en tot això?

El conflicte entre capital i vida pot ser més profund o es pot suavitzar una mica en funció del paper que assumeixi l'Estat. Dit això, crec que l'estat del benestar és l'intent de reconciliar allò que és irreconciliable; l'intent de conciliar condicions de vida dignes per al conjunt de la població en el marc d'una societat capitalista que oposa la vida al servei del procés d'acumulació. L'equilibri, per tant, no és factible. En aquest sentit, l'estat del benestar no pot ser la nostra utopia, no pot ser el nostre *bon viure*, perquè implica una renúncia prèvia. Crec que cal defensar certes eines que ha emprat, sobretot d'allò públic, però sense encotillar la idea del que és públic en el que hem conegut com a estat del benestar. No s'ha de pensar en allò públic, el comú i l'autogestió com a elements excoents entre si, sinó com a elements complementaris que es poden ajudar entre ells.

Com creus que es pot fer disminuir la capacitat del capitalisme de fer negoci en els àmbits de la sostenibilitat de vida?

Per exemple, cal recuperar la idea que hi ha béns públics que no poden sotmetre's a la lògica de la rendibilitat empresarial. Recuperar la idea que l'aigua no es pot privatitzar, ni la sanitat ni l'atenció a la dependència. No vull parlar en termes de monopoli públic, no vull dir que la sanitat hagi de ser un monopoli públic, però -per descomptat- no pot estar sotmesa a la lògica de valorització del capital. Tampoc l'atenció a la dependència. També hi ha altres dimensions, com les empreses que fan negoci posant en contacte qui vol contractar empleades de la llar amb les dones que necessiten la feina. Aquestes empreses s'estan lucrants i estan fent salvatjades, estan servint com a model i instrument fonamental de multiplicació de les desigualtats. Crec que haurien de desaparèixer, que haurien d'estar prohibides. Se suposa que estan controlades, però ningú no ho fa realment. ◀

“

Hi ha més temps de treball no remunerat a les llars que temps de treball pagat a tot el sector privat i a tot el sector públic

Les empreses intermediàries de l'ocupació de la llar han de desaparèixer, haurien d'estar prohibides

”

La crisi, també, de les cures

El sistema capitalista necessita del treball invisibilitzat per perpetuar les seves estructures i assolir els seus objectius. Aquest treball fa referència a totes les tasques no remunerades que no contemplan el mercat laboral i que no generen, en termes capitalistes, producte interior brut. Particularment, parlem del treball reproductiu que és necessari per sostenir la vida i inclou les tasques domèstiques i de cures, exigides i vinculants al rol femení en l'àmbit privat. Segons l'última enquesta d'usos del temps de 2011, les dones assumeixen el 68% de les tasques de cures. L'atenció a la persona dependent dins el nucli familiar representa el 20% del total del temps diari i, majoritàriament, recau en les dones de la família afectada. Aquesta atenció a la dependència és molt més àmplia que tot el treball remunerat de cures dins l'àmbit sanitari, ja sigui privat o públic. En aquest sentit, cal examinar com es generen aquestes tasques, que, des de fa temps, han entrat en una crisi que va en augment.

Hi ha diversos factors que generen una crisi del treball de cures, ja que el context actual introdueix canvis en les estructures tradicionals del treball reproductiu. Per una banda, hi ha la variació demogràfica, amb una natalitat baixa i un augment de l'esperança de vida. Això vol dir que hi ha més població dependent, mentre disminueix el número de cuidadors potencials.

Segons les dades estatals de l'Institut Nacional d'Estadística, l'any 2014, la majoria de la població –el 53%– tenia més de 40 anys. En canvi, l'any 2002, la majoria –un 54%– se situava per sota d'aquesta edat. Aquesta realitat desencadena un dels altres factors de la crisi, ja que, per fer front al treball reproductiu i compaginar-lo amb el treball productiu, s'ha de recórrer a la contractació externa, que incideix majoritàriament en dones migrants. Aquí és on es tanca el cercle de la cadena global: les migrants deixen les famílies que requereixen atenció als països d'origen per dedicar-se a cuidar altres persones dependents de manera remunerada als seus països d'acollida.

A més, gran part d'aquest treball es desenvolupa en situació d'exploatació i precarietat, ja que, segons fonts sindicals, la majoria de treballadores no estan assegurades i no cobren ni el salari mínim interprofesional per fer unes jornades laborals llarguíssimes que fins i tot es duen a terme en règim intern. La situació és molt més extrema a les famílies amb pocs recursos econòmics que no poden fer front a la contractació. Altres factors de la crisi de les cures són la disminució dels serveis públics a causa de les retallades econòmiques o l'augment de les necessitats d'atenció a causa de la precarització general de les vides (contaminació, explotació laboral,

L'augment de la pobresa, la retallada de despesa pública i les variacions demogràfiques estan precaritzant aquest àmbit de la vida

hàbits no saludables, etcètera). Per tant, la lluita contra la precarietat ha d'incloure la dimensió de les cures, sense reduir-la a un conflicte de gèneres. Tal com expressa la feminista Sira del Río a l'article "La crisi de los cuidados: precariedad a flor de piel": "Entendre les cures com una responsabilitat del conjunt de la societat –dels homes i de les dones, de totes les classes i ètnies– i com un objectiu social prioritari significaria portar el conflicte entre el mercat i les cures fins a les seves últimes conseqüències i fer-les passar d'un assumpte *privat* a un problema polític de primer ordre. Per això considerem que aquesta lluita ha de constituir un dels eixos centrals de la lluita contra la precarietat".

El Sindicat de Treballadores de la Llar a una manifestació del dia del migrant / NORMA FALCONI

Dos llibres d'economia feminista

Amaia Pérez Orozco, **Subversión feminista de la economía: aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida** (Traficantes de Sueños, 2014)

Silvia Federici, **Revolución en punto cero: trabajo doméstico, reproducción y luchas feministas** (Traficantes de Sueños, 2013)

L'economia social estén la xarxa a Catalunya

La federació d'ONG Setem i la Xarxa d'Economia Solidària impulsen la iniciativa Pam a Pam: el teu mapa de l'economia solidària, que ja compta amb la participació de més de 100 propostes d'alternatives econòmiques. Es tracta d'un projecte col·laboratiu en el qual tothom pot contribuir.

Captura de pantalla del lloc web de Pam a Pam

Maties Lorente
@mtsloriente

Pam a Pam pretén cartografiar en un mapa *online* les iniciatives que trenquin amb el model econòmic i de consum actual. Com s'explica al seu web, "és el mapa col·laboratiu que mostra iniciatives del consum responsable i l'economia solidària a Catalunya". Tot sorgeix d'una idea de l'organització Setem: fer un recull de les propostes de comerç just, banca ètica i consum responsable a la ciutat de Barcelona. En presentar la idea a la Xarxa d'Economia Solidària (XES), es va veure l'enorme potencialitat que podia tenir el projecte si s'associava a l'economia social i solidària. Segons explica la XES, l'economia social i solidària és el conjunt "d'experiències econòmiques basades en l'autoorganització de les classes populars, que no persegueixen el lucre, sinó satisfer necessitats bàsiques i que s'organitzen des del suport mutu, el compromís amb la comunitat, la igualtat i la democràcia".

Pam a Pam es va començar a forjar en maig de 2014, però no va ser fins al 20 de desembre passat que va veure la llum a Internet. Des d'aquell moment, més de cent iniciatives s'hi han adherit i ja es poden trobar a www.pamapam.org. Els àmbits de treball i els sectors que hi apareixen són molt variats: des de l'educació i l'habitatge fins a les alternatives de finançament i de comunicació i tecnologia. De moment, la majoria de propostes estan situades a Barcelona o la seva àrea metropolitana, però la

idea "és anar teixint xarxa amb la resta del territori", comenta Ivan Miró, coordinador del projecte per part de la XES.

Suport a una transformació sistèmica

Pam a Pam té tres objectius concrets, a través dels quals busca potenciar un canvi de model en la producció, la distribució i el consum, és a dir, impulsar un canvi en el sistema econòmic actual que permeti arribar a un model social i solidari. El primer dels objectius del mapa és visibilitzar les iniciatives que ja estan produint canvis arreu de Catalunya. "Al calli de la crisi, van néixer moltes iniciatives diferents. Gràcies a elles, s'està produint un enriquiment de l'economia social i solidària que cada vegada arriba a més gent amb maneres de viure diverses", explica Miró.

En segon lloc, pretén coordinar les experiències amb un alt component transformador de l'àmbit local en xarxes que les facin més fortes mitjançant el coneixement mutu i la intercooperació. Per últim, es vol estendre la formació al voltant de l'economia social i solidària mitjançant la incorporació al projecte de persones i experiències que, de manera voluntària, poden ajudar a millorar el mapa i la xarxa que conforma. "En general, es tracta de potenciar la transformació del model productiu i de consum per poder canviar la matriu del sistema sota un paradigma postcapitalista", conclou Ivan Miró.

Una proposta col·laborativa

Una de les característiques de Pam a Pam és que es tracta d'un mapa fet de manera col·lectiva. La mateixa comunitat és qui avalua les iniciatives que volen formar part de la xarxa. Aquesta comunitat rep el nom de xinxetes taronges i, de moment, ja compta amb vora cent persones. Mitjançant un qüestionari, aquestes col·laboradores poden avaluar els projectes que volen aparèixer representats al mapa.

Per poder avaluar les propostes, s'ha elaborat un formulari d'adhesió. El formulari comprèn quinze criteris com l'equitat de gènere, la proximitat, la intercooperació o, fins i tot, l'ús de programari lliure. Cada criteri s'avalua de l'1 al 5 en funció d'uns valors que poden estar en relació d'importància o respondre a valors independents. "Els criteris ens ajuden per definir un cànon del que hauria de ser l'economia social i solidària: no pot existir un altre model econòmic si no es para atenció a valors com l'impacte ambiental o la igualtat salarial".

Els qüestionaris, en aquest sentit, ajuden a aclarir com hauria de ser aquest nou paradigma econòmic tant a les iniciatives que els emplen com a les persones encarregades de recollir-los i valorar-los. "Des de Pam a Pam animem tota la gent interessada a participar-hi, a registrar-se i proposar nous punts per al mapa. Al cap i a la fi, entenem el projecte com una forma

d'aprenentatge vivencial del que és l'economia social i solidària i com una via d'apoderament individual", comenta Miró, que desitja que "a mitjan 2015 hi hagi prou iniciatives per poder utilitzar el mapa com una eina d'investigació-acció".

La visibilització de les alternatives, amb un lloc web obert al públic, és dels punts forts de Pam a Pam. "Comptem amb una eina que és fàcilment replicable gràcies a la tecnologia. En el passat, fer un mapa així hauria estat possible, però no estem segures que la seva difusió hagués estat la mateixa", apunta Miró.

Tot i les fortaleses de la recerca, encara queden aspectes que caldria millorar, "quasi tots de tipus tecnològic -explica Miró-, però anem aprenent mentre caminem". D'altra banda pot arribar a preocupar la pervivència de les xarxes locals, ja que "la gent destina molt de temps a les seves iniciatives i costa trobar espais i temps per poder treballar la coordinació local entre les diferents propostes". Un altre aspecte que cal tenir en compte és la sobrerrepresentació de Barcelona per damunt de la resta del territori, un fet que, com explica Miró, "també ens preocupa".

Visibilitzant la xarxa a Catalunya

Barcelona encara concentra una notable quantitat dels punts assignats al mapa de Pam a Pam, però no deixen d'aparèixer propostes com El Risell, una cooperativa de consultores que treballen des de Lleida. Des del col·lectiu que la conforma, expliquen que el seu objectiu "és cooperativitzar l'objecte de treball, encara que a hores d'ara és una tasca difícil". El Risell fa consultories en diferents àmbits com la sociologia, la comunicació o el medi ambient.

Quan se'ls pregunta per què formen part del Pam a Pam, la resposta és clara i està en sintonia amb el que defensa la coor-

dinació del projecte: "Com a cooperativa, formar part del mapa ens va semblar una forma perfecta de fer-nos visibles i poder arribar a més gent. També era important fer créixer la xarxa que conforma l'economia social i, de pas, poder posar una xinxeta al mapa des de Lleida".

Un altre punt de la cartografia de Pam a Pam és a Santa Maria d'Oló. Cal Cases és la primera cooperativa d'habitatge en cessió d'ús de l'Estat i està conformada per unes 30 persones adultes i onze nenes i nens. "Som un col·lectiu intencional, és a dir, no som religiosos ni tenim jerarquies ni res semblant. Ens organitzem mitjançant una assemblea i proposem un model alternatiu de gestió comunitària", comenta Xavi Cipriano, un dels seus membres.

Es tracta d'un model econòmic alternatiu, ja que funciona amb un cert percentatge d'autoproducció i una col·lectivització, tant dels recursos econòmics com de les hores destinades al treball comunitari. Cipriano explica que defensen "una nova manera de viure al camp, allunyada de la pagesia tradicional i del model agroturístic que està de moda".

Cal Cases forma part del mapa Pam a Pam perquè obre la porta a les persones que hi participen perquè descobreixin noves experiències afins. També suposa difondre el projecte i apropar-lo a "gent que estigui disposada a compartir i contribuir per fomentar projectes com el nostre". Cipriano conclou amb una frase que es podria fer extensible al conjunt de les iniciatives presents al Pam a Pam: "Ens autoconsiderem gent 'normal', amb això, volem dir que molta gent podria viure com ho fem nosaltres". ◀

www.pamapam.org

Els propers objectius són millorar en l'apartat tecnològic i compensar la sobrerrepresentació de Barcelona

El Risell i Cal Cases són dos exemples de cooperatives que es visibilitzen a través d'Internet

PROXIMITAT

Amb els circuits econòmics curts potenciem la sostenibilitat ambiental i recolzem el teixit econòmic local.

PARTICIPACIÓ EN XARXES

L'economia social i solidària és un moviment socioeconòmic, i com a tal es relaciona amb xarxes locals, nacionals o internacionals per a articular la seva incidència en el conjunt de la societat.

FORQUILLA SALARIAL

Hem d'afavorir criteris d'equitat en els projectes econòmics on hi ha remuneracions, així com el repartiment igualitari del conjunt de les tasques allà on no n'hi hagi.

COMERÇ JUST

Tenir cura en l'equitat de tots els participants de l'intercanvi és clau per aconseguir una democràcia econòmica.

FINANCES ÈTIQUES

La consolidació del conjunt d'alternatives financeres ens ajudarà a que el canvi sigui possible!

DESENVOLUPAMENT PERSONAL I PROFESSIONAL

La formació, la conciliació, la resolució dels conflictes o la millora social són importants en una economia que vol posar les persones en el centre.

TRANSPARÈNCIA

Sense una informació de qualitat i a l'abast no podem valorar la dimensió ètica dels projectes amb que ens relacionem. Hem de poder triar!

CRITERIS ECOLÒGICS I SOSTENIBILITAT

Vivim en un món finit, ple de relacions i equilibris fràgils... Reduir l'impacte ambiental de la nostra activitat econòmica és urgent!

EQUITAT DE GÈNERE

Si volem una vida plena i emancipada per a totes i tots, hem de treballar l'equitat de gènere amb una cura especial!

INTEGRACIÓ SOCIAL

Totes som vulnerables, i necessitem crear entorns que no dificultin encara més les nostres vulnerabilitats.

GESTIÓ DE RESIDUS

El món com a recurs falsament inesgotable, o com un gran abocador dels nostres despropòsits. L'eig, oi? Doncs per a reduir els residus, les tres R revolucionàries: reduir, reciclar i reutilitzar.

DEMOCRÀCIA INTERNA

Potenciar iniciatives econòmiques que garanteixin la presa de decisions més horitzontal possibles, així com la participació igualitària en la propietat dels projectes. Democràcia real econòmica ja!

INTERCOOPERACIÓ

L'objectiu és que la producció cooperativa, els consumidors responsables, les estalviadores ètiques i els moviments socials incrementin tant la intensitat com la qualitat de les seves relacions.

EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

Des de les petites mesures d'estalvi, fins a l'autoproducció o la participació en les cooperatives d'energia renovables per reduir la nostra dependència de les energies d'origen fòssil o nuclear.

PROGRAMARI LLIURE

Si volem canviar el paradigma d'un món dominat per multinacionals, haurem de posar en pràctica alternatives en l'àmbit de les tecnologies i la comunicació, oi?

Tots contra les finances?

Anselm Jappe

Filòsof, teòric del valor i especialista en Guy Debord

Estem segurs que les finances totpoderoses i les polítiques neoliberals constitueixen la causa de les turbulències actuals? I si aquestes fossin els símptomes d'una crisi del capitalisme?

El capitalisme no és solament la dominació d'alguns rics malvats sobre els treballadors: és la dominació impersonal de la mercaderia i el diner, del treball i el valor, sobre tota la societat

Aparentment, les coses són molt simples. La crisi financera que va esclatar el 2008 -i que està lluny d'haver acabat- ha revelat el veritable rostre del capitalisme contemporani: l'economia i, al cap i a la fi, la societat sencera són dominades per les altes finances. Els bancs, les assegurances i els fons d'inversió no inverteixen en la producció real, sinó que destinen pràcticament tot el diner disponible a l'especulació i només enriqueixen els especuladors, al mateix temps que destrueixen llocs de treball i generen misèria. El capital financer pot dictar la seva llei als governs, fins i tot dels països més rics, quan no prefereix corrompre'ls. També compra els mitjans de comunicació. Així, la democràcia està buida de tota substància.

Algunes persones pensen que aquests mateixos *amos del món* han creat la crisi actual per aconseguir beneficis encara més abundosos i aplicar mesures dràsticament antipopulars. De fet, els estats, que escatimen inclús en despeses importants pel bé públic, han sabut trobar sumes astronòmiques per rescatar la banca i els beneficis dels seus accionistes. Davant d'aquesta situació escandalosa, cal comprometre's perquè es dugui a terme una veritable política i que un govern d'esquerres posi límits estrictes a les finances, defensi el treball assalariat i recuperi la plena ocupació. Només falta trobar els candidats capaços de federar les diferents ànimes de l'esquerra de cara a les eleccions.

Causas i símptomes

Però, tot plegat és així de simple? Estem segurs que les finances totpoderoses i les polítiques neoliberals que les recolzen constitueixen la *causa* principal de les turbulències actuals? I si, per contra, aquestes *causes* no fossin més que els *símptomes* d'una crisi més profunda, d'una crisi de tota la societat capitalista? El que confereix valor a les mercaderies és el treball que les crea. Com menys treball es necessita per produir mercaderies, menys valor tenen i més barates són. Però també donen menys benefici. El guany en productivitat, element clau del desenvolupament capitalista, té com a efecte paradoxal la disminució del valor i de la plusvàlua de cada mercaderia particular.

Quan els mecanismes de compensació -en particular, l'augment de la producció- van esdevenir insuficients per compensar la caiguda de la rendibilitat, el capital va començar a dirigir-se -especialment a partir dels anys 70- cap al *capital fictici*, on el crèdit genera altres crèdits. Això ha proporcionat beneficis notables a uns pocs i ha provocat estralls socials enormes. No obstant això, més aviat es tracta d'una fugida endavant del

sistema capitalista que no pas d'una expansió. És impossible eliminar la causa profunda de la crisi permanent de valorització del capital: la substitució de la força de treball per la tecnologia, que no crea valor per si mateixa.

Durant les darreres dècades, l'especulació -lluny de ser el factor que pertorba una economia sana- ha permès continuar alimentant la ficció de la prosperitat capitalista. Sense les croses ofertes per la financerització, la societat de mercat ja s'hauria enfonsat, amb els seus llocs de treball i la seva democràcia.

Actualment, la corda sembla que estigui a punt de trencar-se definitivament. El ministre italià de finances, Giulio Tremonti, ho ha expressat de la següent manera:

“És com en un videojoc. Matem un monstre, pensem que podem aturar-nos aquí, però, de cop i volta, n'apareix un de nou encara més perillós” (aquesta metàfora permet, al mateix temps, comprendre què fa, avui, un ministre en el seu temps lliure).

Una crisi estructural

El que mostren les crisis financeres és l'esgotament de les categories de base del capitalisme: mercaderia i diner, treball i valor. El capitalisme no és solament la dominació d'alguns rics malvats sobre els treballadors. El capitalisme consisteix essencialment en la dominació impersonal que exerceixen la mercaderia i el diner, el treball i el valor, sobre la societat en la seva totalitat. Aquestes categories han estat creades per la mateixa humanitat, però les observem com si fossin els déus qui les governen. Això és el que Karl Marx va anomenar el “fetixisme de la mercaderia”. Avui, tot el món hi participa. És evident, però, que no ho fem tots amb els mateixos rols ni els mateixos beneficis.

Davant del totalitarisme de la mercaderia, no ens podem limitar a cridar davant de les oficines dels especuladors i d'altres lladres: “Torneu-nos els diners”. El que cal, més aviat, és entendre el caràcter altament destructiu del diner i de la mercaderia, del treball que els produeix. La demanda d'un capitalisme *sanejat* que pugui repartir millor i ser més just és una il·lusió. Els cataclismes actuals no són provocats per la conjuració de la fracció més rapaç de la classe dominant. Són la conseqüència inevitable dels problemes que formen part de la mateixa natura del capitalisme. El recurs al crèdit no era una perversió corregible, sinó un darrer sobresalt pel capitalisme -i per aquells que hi viuen immersos.

Tenir consciència de tot això evita que caiguem en la trampa del populisme que vol alliberar els treballadors i estalviadors *honestos* -considerats simples víctimes del sistema- de la influència d'un mal personalitzat en la figura de l'especulador. Salvar el capitalisme atribuint totes les seves mancances als enganys d'una minoria internacional de *paràsits* és quelcom que ja hem vist en la història. És del tot insuficient dir, com va fer Stéphane

Hessel en una entrevista a *Le Monde*: “L'economia financeritzada és el principal enemic”.

L'única alternativa és una crítica veritable de la societat capitalista en tots els seus aspectes (i no només del neoliberalisme). El capitalisme no és només el mercat únic, l'Estat representa l'altra cara de la moneda. Estructuralment sotmès al capital, l'Estat li proporciona els mitjans econòmics indispensables per la seva intervenció. L'Estat no pot ser l'espai públic sobirà de la presa de decisions. En tant que binomi Estat-mercat, el capitalisme no és -o ja no és- una simple restricció que s'imposa des de l'exterior a subjectes refractaris. El sistema de vida que ha creat es considera desitjable des de fa molt temps i la possibilitat de la seva fi es percep com una catàstrofe.

La deserció com a resposta

El moviment pel decreixement s'inscriu, per contra, en la línia d'aquells que critiquen els continguts de la prosperitat capitalista. Renunciar a l'expectativa d'un creixement econòmic permanent i, en conseqüència, a la disposició més gran de mercaderies pressuposades, efectivament, superar els límits d'un model econòmic alternatiu i imaginar la sortida de tota la civilització capitalista.

Però, justament, el problema rau aquí. El decreixement es veu raonable, reformador, gradual, possible immediatament. Fa una crida a la bona voluntat de tothom, *responsables i electes* inclosos. D'aquesta manera, escamoteja, per càlcul o per ingenuïtat, el problema central: el desig obsessiu de creixement. Fins i tot si aquest creixement es presenta a les nostres societats com una creença religiosa, no és un simple esquer de la intel·ligència que podem combatre amb bons arguments sense atacar, al mateix temps, aquesta necessitat de créixer permanentment que experimenta l'època moderna, i només ella. Aquesta arrel és la transformació incessant de treball en valor i la necessitat d'augmentar la producció global per contrarestar els efectes de la disminució del valor contingut en cada mercaderia particular. La crisi ecològica n'és la conseqüència ineludible. No es tracta, doncs, de reivindicar la plena ocupació, que no és possible ni desitjable, ni es tracta de distribuir el treball. Més aviat, el que cal és acabar amb el fet que no puguem viure sense, prèviament, vendre el nostre treball, sovint inútil i alienant, fins i tot nociu.

Si els *decreixentistes* no volen acabar, un dia o altre, donant les receptes sobre la millor manera de viure *dignament* la seva pobresa a les víctimes de la fúria capitalista o convertint-se en els consellers d'algun príncep ecològicament il·lustrat, han de plantejar la sortida de la societat mercantil on l'activitat social pren la forma de la mercaderia i del diner, del treball i del valor. Encara s'ha de trobar la via, però podem avançar que l'alternativa no passarà per una apropiació de les institucions de l'Estat a cap nivell. L'alternativa sorgirà més aviat d'un moviment de deserció de totes les formes que volen fer-nos creure que sempre serem els ciutadans d'una democràcia respectable, fins i tot quan l'economia mercantil ens ha convertit en *no rendibles* i *superflus*, actuals o potencials. ◀

Gràcies a Ivan Gordillo per la traducció de l'original francès

22-23

Primera reunió oficial dels EUA i Cuba des del restabliment de les relacions diplomàtiques entre els dos països

24

Els caricaturistes àrabs s'adapten a un present de xarxes socials i al món posterior a les revoltes de 2011

El negoci de la ultradreta a les institucions romanes

L'arribada a l'alcaldia de Gianni Alemanno va facilitar l'enfortiment d'un entramat mafiós neofeixista

L'atemptat a l'estació de Bolonya va ser perpetrat per l'ultradreta Nucli Armat Revolucionari l'any 1980 / ARXIU

Alemanno va donar càrrecs en el municipi i en empreses públiques a antics membres d'organitzacions d'extrema dreta

Un finançador de la seva campanya, condemnat a presó per tinença il·lícita d'armes, va dirigir un ens municipal posteriorment

Alba Sidera Gallart
@albasidera
Roma (Itàlia)

L'extrema dreta ha tingut, històricament, una presència notable i visible a Roma. Però, el maig de 2008, es va produir un fet que li va donar un impuls formidable: Gianni Alemanno, exmilitant feixista, va aconseguir l'alcaldia de la ciutat amb el suport de Silvio Berlusconi. Durant el seu mandat, que va finalitzar el juny de 2013, Alemanno va col·locar -sense cap mena de pudor- terroristes d'extrema dreta, ultres de futbol neonazis i coneguts militants d'organitzacions neofeixistes (alguns d'ells amb condemnes criminals a les espatlles) en llocs de poder de les institucions del municipi més gran d'Itàlia.

El desembre passat, la investigació judicial Terra del Mig va posar al descobert que aquests personatges sinistres que Alemanno havia introduït al món de la gestió pública, a més, formaven part d'una màfia feixista que controlava la ciutat a través de les institucions, batejada amb el nom de Màfia Capital. La policia va detenir 37 persones -càrrecs polítics, empresariats, policies- sota el càrrec de pertinença a associació mafiosa i un centenar més estan sent investigades per la seva relació amb la màfia, entre elles, Alemanno.

La xarxa estava liderada per un dels criminals més temuts i famosos del país, Massimo Carminati, idolatrat per la ultradreta europea. Carminati fou membre del grup terrorista neofeixista Nuclis Armats Revolucionaris (NAR) i de la Banda de la Magliana, una associació criminal vinculada a l'extrema dreta que va mantenir molta activitat a la Roma dels anys 70 i 80. El mafiós s'autoanomenava *rei de Roma* i tenia motius per fer-ho: era qui controlava el món del crim organitzat a la ciutat i, a més, gràcies a una extensa xarxa de contactes polítics i empresarials, també gran part de les adjudicacions i les subvencions públiques de la capital italiana.

Tot i que havien aconseguit subornar intermediàries i càrrecs polítics de tots els colors -tant de centreesquerra com de centredreta i de dreta-, la fiscalia de Roma afirma que, en el cas de la Màfia Capital, "el lligam que mantenia unit el grup era la ideologia feixista". I aquesta és una de les particularitats que distingeixen la màfia de Roma de les conegudes fins ara: per introduir-s'hi, calia acreditar militància ultradretana. L'organització ja existia abans que Alemanno fos alcalde, però llavors tenia molt menys poder: segons la fiscalia, va poder fer un salt qualitatiu gràcies a aquest govern municipal afí. Posant els contactes de Carminati al capdavant de l'administració, Alemanno li va donar l'empenta que li calia per esdevenir el rei de Roma.

Un bon feixista no s'oblida dels camarades

Els qui han compartit la fe del braç alçat presumeixen d'haver après a ser lleials entre ells. "La lleialtat és més forta que el foc", deia un eslògan feixista atribuït a Mussolini i que encara decora alguns carrers d'Itàlia. La campanya electoral d'Alemanno va ser finançada pel seu amic Riccardo Mancini, exmilitant d'extrema dreta a l'Avanguardia Nazionale, que ja havia estat condemnat a un any i nou mesos de presó per tinença il·lícita d'armes. Tan bon punt Alemanno va obtenir l'alcaldia, va obsequiar el seu mecenes col·locant-lo al capdavant de l'Ente Eur, l'entitat municipal que gestiona el barri ideat per Mussolini. Mancini va ser detingut el desembre passat sota l'acusació de ser un dels components de la Màfia Capital.

Maurizio Lattarulo, un altre exmembre del grup terrorista neofeixista NAR que havia estat a la presó per associació criminal, va ser l'escollit per Alemanno per fer d'assessor en cap de polítiques socials. Un altre dels investigats és Antonio Lucarelli, exportaveu del partit neofeixista Forza Nuova, que va ser el cap de la secretaria de l'alcaldia. Stefano Andriani, ultra neonazi de l'equip de futbol de la Lazio, condemnat a tres anys de presó per haver apallissat en grup dos joves antifeixistes davant del cinema Capranica, va arribar a dirigir una empresa municipal important, Ama Servizi Ambientali.

Alemanno havia estat ministre de Berlusconi. Poc després de ser nomenat alcalde, va declarar al setmanari britànic *Sunday Times* que "el feixisme va tenir un paper fonamental en la modernització d'Itàlia". De jove, va ser militant actiu del partit d'inspiració neofeixista Moviment Social Italià (MSI) i està casat amb la filla de l'històric dirigent d'aquesta formació, Pino Rauti. El seu fill, Manfredi Alemanno, és militant de l'associació neofeixista Casa Pound. Manfredi és conegut per la quantitat de

vegades que la policia romana el va protegir quan les festes que organitzava (sent el fill de l'alcalde) -on s'enaltia *Il Duce* i on els convidats es saludaven a braç alçat- acabaven amb batusses.

L'extrema dreta, els mitjans i el negoci amb les migrants

A Itàlia, fer apologia del feixisme o el nazisme, en teoria, és delictu. Però, a la pràctica, hi ha un nivell de tolerància cap al feixisme força preocupant. Els grups d'extrema dreta declaradament feixistes no tenen un nombre desorbitat de militants, però sí que han adquirit una visibilitat pública notable i, el que és més greu, han aconseguit ser percebuts amb certa normalitat.

Casa Pound, per exemple, que es defineix com "la llar dels feixistes del nou mil·lenni", té membres que col·laboren habitualment als debats televisius. Sempre hi envien jovent que sap parlar de manera moderada, i que va ben vestit i clenxinat a l'estil del *pequeño Nicolás*. No hi envien mai els militants violents amb el cap rapat i esvàstiques tatuades. Aquests, els reserven per acollir els seus camarades neonazis grecs d'Alba Daurada quan els conviden a Roma per assistir a xerrades sobre "els nous valors europeus".

Inspiració del Casal Tramuntana català, Casa Pound repara-teix joguines a la mainada dels hospitals amb campanyes com *Estem al costat dels últims*, que aconsegueixen un cert ressò mediàtic. Dóna suport a les persones desnonades i recull menjar per a les necessitats, així sí, sempre que siguin italianes i blanques. Darrerament, també s'han dedicat a dificultar l'assistència a l'escola a la canalla dels campaments gitanos, ja que la ciutadania d'aquesta ètnia -i també la comunitat jueva- és una de les obsessions de l'extrema dreta romana.

En les seves iniciatives per "netejar" la ciutat, Casa Pound ha trobat un bon aliat: el partit d'extrema dreta xenòfob Lliga Nord, que, després d'un període de crisi, està ressorgint amb força sota el lideratge de Matteo Salvini, omnipresent als mitjans de comunicació italians. El novembre passat, l'històric *leghista* Mario Borghezio va assistir a un acte de Casa Pound a Roma on es debatia sobre la necessitat de "crear grups de ciutadans per aturar la degradació de la ciutat", és a dir, fer batudes per expulsar migrants. En aquella ocasió, Borghezio va dir: "Em sembla fantàstic que organitzem iniciatives per defensar la gran bellesa d'aquesta ciutat, fastigosament violada per aquells que l'han omplert d'immigrants i merda per l'estil".

De portes enfora, la ultradreta romana mantenia el discurs de *Stop invasió*, però, en realitat, l'arribada de migrants sense recursos representava el negoci més lucratiu de la màfia feixista. El braç dret de Massimo Carminati a la Màfia Capital, Salvatore Buzzi, acaparava concessions i subvencions de les cooperatives que acollien persones nouvingudes, la majoria refugiades. En una conversa telefònica feta pública per la policia, Buzzi exclamava a la seva interlocutora: "Saps quant hi guanyo, jo, amb els immigrants? Són més rendibles que la droga!".

La doble moral de l'extrema dreta romana en matèria d'immigració va tenir el seu punt àlgid el novembre passat. De sobte, un barri obrer de tradició roja, Tor Sapienza, es va *rebel·lar* contra un centre d'acollida de menors migrants. La suposada revolta va ocupar totes les portades. Manifestacions violentes amb crits de "Fora els negres, us cremarem vius!" i "*Viva il Duce!*" van acabar fent tancar el centre, que va quedar destruït.

En realitat, però, qui va organitzar i perpetrar els atacs no havia estat el veïnat del barri, sinó els cadells de l'extrema dreta al servei de la Màfia Capital. Aquell centre s'havia negat a adherir-se a l'entramat mafiós. La resposta va consistir a fer-lo tancar per endur-se les refugiades a les cooperatives que estan sota el seu control i, així, enriquir-se amb els recursos destinats a la gent nouvinguda. La màfia feixista celebrava cada nova arribada massiva de gent que fugia de les guerres i la pobresa a les costes d'Itàlia fregant-se les mans. ◀

Les cares de la màfia

Massimo Carminati

Antic membre del Nucli Armat Revolucionari (NAR) i de la "Banda della magliana"
Condemnat per organització criminal
Lider de l'organització Màfia Capital

Gianni Alemanno

Exmilitant feixista
Alcalde de Roma

Antonio Lucarelli

Antic portaveu de Forza Nuova i cap de secretaria de l'alcalde (nomenat per l'alcalde)

Riccardo Mancini

Antic membre d'Avanguardia Nazionale
Gestor de l'empresa municipal del barri de l'EUR (nomenat per l'alcalde)

Stefano Andrini

Ultra neonazi de l'equip de futbol Lazio
Gestor de l'empresa municipal Ama Servizi Ambientali (nomenat per l'alcalde)

Maurizio Lattarulo

Antic membre del NAR
Condemnat per associació criminal
Assessor de les polítiques socials (nomenat per l'alcalde)

Salvatore Buzzi

Braç dret de Carminati
Ha acapatat les concessions i les subvencions de les cooperatives d'immigrants

Un primer pas tímid

Delegacions de Cuba i els EUA es troben per primera vegada des del restabliment de relacions oficial

La represa de contactes diplomàtics entre els dos països obre horitzons d'incertesa / FRANKLIN REYES

José Miguel Arrugaeta
L'Havana (Cuba)

Els dies 21 i 22 de gener, delegacions dels governs de Cuba i dels Estats Units van celebrar una trobada oficial a la capital cubana. És la primera després que, el 17 de desembre passat, els presidents Raúl Castro i Barack Obama anunciesin simultàniament un acord en relació amb l'alliberament de diverses preses i el restabliment oficial de les relacions diplomàtiques, trencades des de fa gairebé 55 anys. En un assumpte tan delicat i esperat com les relacions entre aquests dos països, no es deixa res a l'atzar i la posada en escena és gairebé tan important com els continguts, davant les expectatives i les càmeres de dotzenes de periodistes ansioses de titulars.

Encara que resulti desconegut per a la majoria, des de 1994, els governs de l'Havana i Washington mantenen reunions semestralment per a l'anàlisi i l'avaluació del seu acord migratori, conse-

qüència directa de l'anomenada crisi dels *balseros*. En aquesta ocasió, la trobada regular va adquirir connotacions molt especials després de la notícia del restabliment de relacions diplomàtiques. Aquest anunci va agafar molta gent de sorpresa, tot i que s'havia estat cuinant al llarg de gairebé un any i mig.

Una primera lectura provisional

D'acord amb la informació que s'ha fet pública sobre els temes i els resultats de la reunió, aquests haurien estat tímids en comparació amb les expectatives creades, tot i que tampoc no es pot descartar que s'hagin tractat altres continguts, tenint en compte el precedent dels contactes secrets que van facilitar l'anunci del desembre. A l'interior dels EUA, les enemigues de la normalització de les relacions són poderoses i influents. Això força el govern d'Obama a actuar amb cautela i precaució, meditant bé els seus passos, per no donar arguments a la *Contra* cubanoamericana en la seva estratègia declarada de sabotatge.

Si els temes de la trobada han estat només la promoció d'una emigració legal i controlada i la negociació de les condicions per a la transformació de les respectives Oficines d'Interessos -existents des del govern de Jimmy Carter- en ambaixades pròpiament dites, el saldo resultaria més aviat escàs. En qualsevol cas, més enllà dels resultats o els balanços de què puguin fer d'aquesta primera reunió, hi ha una sèrie de temes que segurament seran inclosos en una agenda comuna, encara en construcció, per al 2015.

Punts possibles de col·laboració

Als temes ja assenyalats anteriorment, migracions i ambaixades, s'hi pot afegir sense temor d'equivocar-se la possible cooperació i coordinació en el combat al narcotràfic i en aspectes substancials relatius a la seguretat nacional d'ambdós països. Si bé Cuba manté diferències amb els EUA respecte a la definició i els matisos de l'anomenat terrorisme internacional, ambdós governs comparteixen moltes preocupacions. Aquestes fan previsible que una col·laboració entre els respectius aparells d'intel·ligència i seguretat, exceptuant assumptes puntuals, pugui ser un dels possibles punts d'una agenda compartida. Perquè això passi, però, és imprescindible que Obama compleixi una promesa: eliminar Cuba del llistat unilateral i selectiu de països que, segons el Departament d'Estat dels EUA, "donen suport o promouen el terrorisme". La presència en aquest llistat comporta serioses represàlies econòmiques i d'altra índole, en forma de sancions.

Al llistat de temes de l'agenda a curt termini, cal afegir-hi -gairebé d'ofici- aquells que es deriven de les decisions anunciades la setmana passada pel govern nord-americà. Entre ells, hi hauria l'ampliació de llicències de viatge a Cuba per a la població estatunidenca sense vincles familiars o una obertura moderada perquè Cuba pugui adquirir, sota llicències del Departament del Tresor, medicines i aliments als EUA. L'augment (el triple) de les remeses

La col·laboració sembla possible en el combat contra el narcotràfic o en la seguretat nacional. Per dur-la a terme, Cuba hauria de ser eliminada de la llista d'estats que "donen suport o promouen el terrorisme"

Solucions ecològiques per a les teves festes !!

93.837.15.48
www.ecofestes.cat

/ ALEXANDRSF

/ BETH WILSON

familiars autoritzades, la possibilitat que les viatgeres puguin importar fins a 400 dòlars en productes cubans als EUA o l'autorització perquè les firmes nord-americanes de comunicacions puguin establir contractes de serveis amb Cuba serien altres mesures a tractar.

Cal recordar, però, que el procés de "normalització de relacions" no s'ha establert com a unilateral i, per tant, resulta lògic que el govern cubà expressi les seves opinions sobre els gestos de bona voluntat i sobre la manera de regular-los a l'interior del seu país. La base, reiterada en diverses ocasions pel president cubà, és que les converses poden tractar qualsevol tema sempre que sigui en condicions d'igualtat, entre dos països independents i sobirans.

Els reptes per a Cuba

A la vegada, segurament, les anunciades possibilitats d'ampliació del turisme estatunidenc de caràcter acadèmic, cultural i d'intercanvi entre organitzacions civils; l'augment dels fluxos financers i d'importació, o la possibilitat d'acordar serveis de comunicació seran part de les converses i aniran engrossint una agenda bilateral en construcció. La part cubana buscarà clarament una aplicació gradual, selectiva i ordenada per evitar desestabilitzacions internes indesitjades i l'augment de les desigualtats socials a l'interior de la societat cubana, cada vegada més marcades.

La revolució cubana afronta reptes fonamentals de cara a la seva renovació i modernització com a projecte nacional. Si bé el restabliment de relacions amb els EUA és una notícia transcendental, per a Cuba, té més importància estratègica l'evolució i els resultats derivats de les transformacions econòmiques internes. La base programàtica seria que qualsevol creixement econòmic ha d'anar acompanyat de justícia social i d'una redistribució equitativa de la riquesa, per evitar que allò que els governs dels EUA no han aconseguit amb la política d'*estrangulació* pugui succeir en la nova etapa d'*abraçades*.

En aquest sentit, les reformes internes en diferents camps van tenint repercussions silenciosament. Entre aquestes mesu-

res, trobem l'austeritat financera dels darrers anys -que ha possibilitat que Cuba compti amb un fons de reserves en divises-, els passos cap a la unificació monetària o les grans inversions en projectes econòmics estratègics. Com a contrapartida, també cal apuntar que, malgrat el creixement dels salaris, aquests continuen essent clarament insuficients, que la corrupció transversal i horitzontal s'estén o que les darreres dades conegudes de "pobresa amb empara" parlen d'una societat cada cop més diferenciada -i no per la seva feina.

A la vegada, per ser conscients de la importància de les repercussions de les mesures preliminars anunciades a mitjan gener per l'administració Obama en l'economia interna, només cal assenyalar els càlculs aproximats dels possibles ingressos. Podrien suposar més de 3.000 milions de dòlars d'ingressos addicionals per a Cuba, provinents dels EUA, en remeses familiars, taxes de duana, exportacions minoristes de turistes i estalvi en les importacions, a més d'altres línies menors.

Trobada de presidents el mes de maig

Aquesta primera trobada governamental entre Cuba i els EUA després del restabliment oficial de relacions ha estat, doncs, una presa de contacte de cara a establir una agenda. Els punts més polítics i de fons requeriran temps i negociacions.

Per al govern i la societat cubana, l'economia continuarà essent un tema central i estratègic. Però, si Cuba té el seu enemic potencial en el desenvolupament econòmic, el govern dels EUA també té el seu: un *lobby* polític cubà americà amb notable influència als aparells legislatius que s'encarreguen de desmantellar el bloqueig. Aquest grup de pressió és contrari a qualsevol tipus de relacions bilaterals, una postura que també té les seves ramificacions a l'illa a través d'una oposició interna finançada des de l'estranger: si bé s'ha quedat bastant descol·locada en aquesta nova etapa, sens dubte, seguirà activa. En aquests moments, doncs, els interrogants són més nombrosos que les

El govern de l'illa buscarà una aplicació gradual de les mesures econòmiques per evitar desestabilitzacions internes

Les decisions preliminars anunciades per Obama podrien suposar més de 3.000 milions de dòlars d'ingressos addicionals

respostes i l'única brúixola possible és la dels esdeveniments, pas a pas. La reunió del 21 i el 22 de gener tindrà continuïtat regular. Durant el procés, segurament, s'aniran creant subcomissions per treballar les condicions tècniques de cada punt. Tanmateix, tot indica que la cita que aportarà llum i continguts sobre la concreció futura d'aquesta *normalització de relacions* serà la trobada personal que mantindran Barack Obama i Raúl Castro a la propera Cimera de les Amèriques, que tindrà lloc el mes de maig a Panamá. ◀

OPERATIVA AUTOGESTIÓ
www.laciutatinvisible.coop
REVEIX-TE A IMAGINAR-L

Com seria la **Directa**
si estigués escrita en
castellà?

Entra a www.diagonalperiodico.net i descobreix-ho

una altra economia és necessària
sine altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

C/ del Pi 25, Ribes (Garrraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

How to Create a Terrorist (Com crear un terrorista)

Caricaturistes àrabs: equilibris davant la repressió

Les revoltes populars i Internet han esquerdat la censura estatal de la sàtira i l'autocensura dels qui la conreen

Vinyetes de Khalid Albaih, dibuixant sudanès resident a Qatar

Nicolas Lupo
@niluso
(Beirut) Líban

L'any 1994, un jove Baixar al-Assad va visitar l'exposició del caricaturista Ali Farzat a Damasc. S'acabava de convertir en el successor del seu pare a la presidència de Síria arran de la mort sobtada del seu germà gran. Després de contemplar les caricatures de Farzat, algunes d'elles censurades pel govern, es va acostar al dibuixant i li va dir que s'haurien d'haver publicat totes.

Setze anys més tard, pocs mesos després de les primeres manifestacions a Síria, Ali Farzat va ser atacat per un grup d'homes que, suposadament, formaven part de les forces del règim. El van colpejar i li van trencar els dits de les mans. Feia anys que Farzat exposava la necessitat d'introduir reformes al seu país. Un dels seus últims dibuixos abans de l'atac va ser una caricatura d'Al-Assad fent autoestop mentre esperava l'arribada d'un jeep conduït per Moammar al-Gaddafi per poder fugir.

Censura a l'era d'Internet

Amb un espai de difusió enorme -22 estats- i una audiència potencial de més de 400 milions de persones, desenes de caricaturistes àrabs van emergir durant les revoltes de 2011 per denunciar els règims autoritaris, la corrupció o la pobresa. Les xarxes socials facilitaven la difusió de dibuixos amb continguts polítics sense tenir por que hi hagués una intervenció governamental, fet que abans empenyia els dibuixants a l'autocensura.

A Egipte, les lleis estipulen que criticar el president pot comportar multes o penes de presó i la llei de blasfèmia, obertament interparable, impedeix "propagar idees que incitin a la rebel·lió (...) o perjudiquin la unitat nacional". Els règims militars que han governat el país des de la independència sempre han mirat amb recel la llibertat de premsa i han intentat controlar-la. Les caricatures no han estat una excepció.

"Les caricatures tenen gran abast: són llegibles pels analfabets i capaces de transcendir barreres culturals, classistes i generacionals", explica Jonathan Guyer, que manté un bloc sobre caricaturistes àrabs. A Tahrir, durant les revoltes, les pancartes amb caricatures estampades rivalitzaven amb els eslògans i els càntics.

"Irònicament -afirma Guyer- va ser sota la presidència de l'islamista Mursi quan hi va haver més llibertat". Assegura que això es

deu a la debilitat i la ineficiència del govern, unida a la polarització de la societat, que es va posicionar a favor o en contra del president. Molts caricaturistes van celebrar el cop d'estat del general Al-Sisi que va tombar el govern dels Germans Muslimsans.

Els mateixos governs àrabs, siguin més seculars o religiosos, han utilitzat reiteradament la censura contra els caricaturistes crítics. L'any 2007, el dibuixant palestí Baha Bakhouri va retratar el dirigent polític de Hamàs, Ismail Haniyeh, com un líder personalista. La decisió del partit no es va fer esperar i va prohibir la difusió del diari on s'havien publicat les caricatures a la Franja de Gaza. Al Marroc, el dibuixant Khalid Gueddar va rebre una sentència de tres anys de presó per retratar un membre de la família reial. Temps després, va ser expulsat de dos dels diaris més importants del país.

Autolimitacions i toleràncies relatives

Davant la inestabilitat política i el ferri control governamental, les societats d'aquests països "han desenvolupat un humor molt negre", diu Guyer, que dubta que "algunes caricatures que es burlen d'Estat Islàmic siguin publicables als EUA".

"Les caricatures no són un assumpte amb el qual es pugui bromejar", explica el caricaturista Khalid Albaih. "Arrisco la vida per transmetre un missatge, per fer una pregunta, per reflectir una situació", diu aquest sudanès resident a Qatar, que defensa que s'ha "de reduir l'esquerda entre les persones, no amplificar-la". A canvi de limitar-se? "He de fer equilibris entre la meua seguretat -no ofendre els extremistes de cada costat- i la voluntat de sacsejar la gent, treure-la de la seva zona de confort", conclou.

Tot i les limitacions, els governs autoritaris trien quan han de cedir. Per exemple, a l'Aràbia Saudita, durant els darrers anys, ha proliferat una cultura de la sàtira que denuncia les institucions oficials, això sí, sense criticar la monarquia ni difondre continguts "pornogràfics, revolucionaris o religiosament ofensius", explica Leila, una escriptora que ha viscut al país durant sis anys.

Segons aquesta jove, que utilitza un pseudònim, "fins ara, la monarquia ha acceptat la sàtira i la paròdia dins uns límits". L'Aràbia Saudita és el país del món amb l'índex més elevat de visualitzacions de vídeos de YouTube *per capita* i el jove creador s'ha emparat en aquesta plataforma per difondre sèries on critica la ineficiència o la corrupció de les institucions del país.

A l'Estat del Golf, les generacions més joves clamen per una obertura davant el conservadorisme de les velles elits. Tot i així, Leila opina que la sàtira no afavoreix un canvi real en aquest cas. "Mentre la gent pugui gaudir d'una mica d'humor a costa del govern estarà distreta i no pressionarà per assolir reformes més grans", reflexiona l'escriptora. I això evita "l'acumulació de ressentiment que podria desencadenar una veritable revolució". ◀

Desenes d'humoristes gràfics van emergir durant les revoltes de 2011 per denunciar els règims autoritaris, la corrupció o la pobresa

Tot i les limitacions, governs autoritaris com el saudita trien quan han de cedir per evitar una "acumulació de ressentiment"

CERCLES QUE PODEM HA DE CREAR URGENTMENT SI VOL PILLAR CATXO LES PROPERES ELECCIONS

CERCLE GAUCHE DIVINE DE Tuset

Fitxeu catedràtics progrés i ex-alts càrrecs d'esquerres que, ansiosos de poltrona, vagaregen pels carrers com extres de *The Walking Dead*. Incorporeu-los abans que ho faci Guanyem!

CERCLE SATANISTA DE ZUGARRAMURDI

Voleu acollonar la casta™? Doncs no sigueu uns cursis repetint que és un moviment de baix a dalt; digueu que veniu de més avall, de l'infern!

CERCLE DE VILABAIX DE DALT

Militars demòcrates, protaurins d'esquerres... Feu de l'oximoron la vostra bandera per aconseguir aglutinar totes les confusions ideològiques possibles!

'Ciutat Morta', el musical
o què passa quan surten certes coses a la tele

<p>LA TERTULIANA-SURFISTA DE L'ESTABLIMENT, AMB POR DE PERDRE QUOTA DE PANTALLA, DIU QUE HA VIST LA LLUM.</p>	<p>EL "D'ESQUERRES DE DEBÓ", QUE NO VA MOURE UN DIT QUAN ERA A L'AJUNTAMENT, ARA RECLAMA QUE ES REOBRI EL CAS.</p>	<p>EL COMMUNITY MANAGER D'UN SINDICAT POLICIAL CONDENA EL CORPORATIVISME EN UN TUIT, COM UN POETA DE HAIKUS.</p>
<p>ESPERO QUE NO FACIN MAI UN DOCUMENTAL AIXÍ DE PALESTINA... NO CREC QUE NO POGUÉS SUPORTAR!</p>	<p>'CIUTAT MORTA' GENERA MOLTS DUBTES... SOBRETOT, PEL QUE FA AL MEU FUTUR POLITIC!</p>	<p>CMpoli @CMPoli - 17 gener Comparat amb #CiutatMorta, 'El Senyor dels anells' és neorealisme italià en estat pur.</p>
<p>I, MENTRESTANT, CERTA CLASSE POLITICA CONTINUA A LA SEVA TORRE D'IVORI...</p>	<p>EL POLI AMB VISIÓ DE FUTUR REDEFINEIX BRILLANTMENT L'EFFECTE STREISAND...</p>	<p>I, DE TANT EN TANT, ALGÚ ESCOMBRA CAP A CASA...</p>
<p>NO PUC DUBTAR DE QUI POSA ORDRE A LA CIUTAT... QUE NO SABEU COM LES GASTEN, SI ELS PORTÉS LA CONTRÀRIA...</p>	<p>UAU, 400.000 VISITES AL YOUTUBE DELS CINC MINUTS QUE VAIG DEMANAR CENSURAR! SÓC UN CRAC! ESPERA UN SEGON... OH, MERDA!</p>	<p>EI, US HE DIT JA QUE LA DIRECTA JA DEIA DES DEL PRIMER DIA QUE AIXÓ DEL 4F ERA UN MUNTATGE I... QUE SÍ, PESADA!!</p>

EHEM, PERDONI, PERÒ SI VOSTÈ PRETÉN RIURE AMB AQUEST CÒMIC, LI CONVÉ ABAIXAR LES SEVES EXPECTATIVES

MÉS, MÉS!

ENCARA SÓN MOLT ALTES!

QUE N'ÉS, DE SENZILL, CULPAR L'ARTISTA OPRIMIT!

CREU QUE EM SURT A COMPTE ESPRÉMER-ME EL CERVELL PER FER-LO RIURE? TINC UN GRAN EGO PER MANTENIR!

MOLT MILLOR, VEU?

NO HI HA RES MÉS EQUITATIU QUE UNA PROFUNDA I BIDIRECCIONAL INSATISFACCIÓ

RI=PA

28-29

Voices Archive documenta i difon les experiències de persones recluses per lluitar contra la marginació

30

El portaveu de Pallasos en Rebeldia parla de Festiclown Palestina i d'un film que immortalitza l'esdeveniment

Llegir el Xino, llegir el Raval

Dos llibres de publicació recent, 'L'endemà de tot' i 'Mars del Carib', són exemples de novel·la de Barcelona. Se centren, però, en el Raval, la modernització domesticada d'aquell barri Xino on Cèsar August Jordana situava la seva novel·la 'Una mena d'amor'

Júlia Bacardit
@JuliaBacardit

Els escriptors Lluís Calvo i Sergi Pons Codina retraten Ciutat Vella i aborden temes com les misèries del món laboral o la convivència en pisos compartits

La narrativa barcelonina actual opina sobre la ciutat en format quasi assagístic. Personatges de ficció expliquen, gaudeixen i critiquen la ciutat real

Recentment, s'han publicat *L'endemà de tot* (Raig Verd Editorial, 2014), de Lluís Calvo, i *Mars del Carib* (Edicions de 1984, 2014), de Sergi Pons Codina. Ambdós llibres parteixen de dos grups d'amics de barcelonins i alguns dels temes comuns són el retrat de Ciutat Vella, les misèries del món laboral, la convivència en pisos compartits i les boratxeres més o menys alegres. Les propostes entronquen amb la tradició de la novel·la de Barcelona, que ha donat títols com *Vida privada* o *Fanny*. Aquesta tradició va sorgir, en part, de la cultura popular i, en part, com a gènere necessari després de la primera onada de noucentisme estricte i de l'adveniment de la Segona República. És en aquest context que, setanta anys enrere, un autor ara al marge dels cànons com Cèsar August Jordana va escriure *Una mena d'amor*, una novel·la eròtica sobre el barri Xino, burgesos lletraferits i prostitutes que aspiren, en va, a ser redimides.

Putes i burgesos

Jordana va ser un enginyer de professió que sempre va preferir la ploma: va exercir de corrector, de traductor de Shakespeare i d'escriptor. Som a les portes de la Segona República i la literatura popular, també en castellà, es fixa en el districte cinquè o barri Xino, el que avui és el Raval. D'allà, en surten novel·les hiperbòliques amb pinzellades flamenques, una visió caricaturesca i canalla de la ciutat que internacionalitzarien alguns autors forans. *Diari del lladre*, de Jean Genet (publicada l'any 1949, però escrita abans), i *El azul del cielo*, de George Bataille (1935), en són dos exemples, però van ser molts els autors que van aprofitar les vacances a la capital per escriure llibres pintorescos. Amb *Una mena d'amor*, Jordana dignifica el gènere eròtic. Una prova de la molta estima en què el tenia Mercè Rodoreda és el fet que, en una escena d'*Aloma*, la protagonista compra un llibre seu al quiosc.

L'obra de Jordana està ambientada al Paral·lel dels anys trenta. Les lectores assistim -amb el narrador- al Coq d'Or, el local on, cada nit, una tal Ramona ofereix el ball de la picor amb una camisa blanca translúcida i el tors movent-se al ritme d'una cançó que diu "me pica me pica". Jordana ens descriu com és passejar pels carrers de Sant Pau i de Sant Llop -avui desaparegut sota terra o amb un altre nom- i ens porta a veure

espectacles de claqué i de sevillanes. El protagonista és un jove de bona família i un alter ego de l'escriptor -també treballa com a corrector en un diari- que roba 5.000 pessetes al seu padastre industrial per gastar-se'ls, al llit, amb la corista. La noia, de primer, és escèptica: ho fa pels diners i perquè toca estar pels clients. Però, amb el primer petó, sorgeix l'amor i, l'endemà, ell s'adona que les 5.000 pessetes que havia donat a Ramona tornen a ser a la butxaca de la camisa. Aquest és l'inici d'una gran amistat.

Prostitutes i possibles clients a la Ciutat Vella dels anys 60
/JOAN COLOM

Codina adopten el recurs el·líptic de Jordana: al segle XXI, el sexe en la literatura ja no suposa un tabú com abans.

A *Una mena d'amor*, el padastre Jaume Ripoll també vol seduir la Ramona i el vell i el jove acaben intercanviant-la. A banda de demostrar-nos que els amants burgesos sempre guanyen i que, tard o d'hora, es cansen de les ballarines pobres, Jordana reflecteix la multiculturalitat i la bohèmia barcelonina d'aleshores. Calvo i Pons Codina segueixen la seva línia: el pas del temps ha alterat la realitat de la zona, però no l'ha capgirada, al menys en aquest sentit. Els espectacles eròtics i exòtics del Coq d'Or enllacen amb les vivències d'Onelli -el fotògraf argentí que ha voltat per tot el món- i amb l'irlandès que comparteix pis amb en Blai de *Mars del Carib*.

Del Xino al Raval

A les tres novel·les, els bars són escenaris de l'acció. Mars del Carib no és altra cosa que el nom d'un bar greixós de la perifèria barcelonina: a *Una mena d'amor*, Jordana descriu la luxúria i el gust per anar a locals i fumar puros i, a *L'endemà de tot*, Calvo immortalitza el Bar l'Andorrana, el Bar Papitu, el Pollo Montesco i altres establiments -alguns reals, altres imaginaris- del Casc Antic.

Les tres obres clamen que la cultura del bar està a l'ordre del dia a Barcelona i que el Raval és un barri heterogeni i ple de vida com ho va ser el Xino. La diferència rau en el fet que els protagonistes de Calvo i Pons Codina no es limiten als puros i els combinats com feien els burgesos o les ballarines del Coq d'Or: van cecs i morats de *speed*, *farlopa* i *tripis*. Això sona estrany en la literatura catalana, potser perquè -com diu Pons Codina- en una entrevista que Albert Fornés li va fer a Vallès Oriental Televisió, les editorials han tendit a evitar publicacions similars. No és en va que s'hagi comparat *Mars del Carib* amb *Trainspotting* d'Irvine Welsh.

A principis dels anys trenta, calia aplicar les innovacions ortogràfiques que Pompeu Fabra havia fixat poc temps enrere. Noucentistes com Josep Carner eren reticents a escriure novel·les perquè consideraven que el català escrit no era prou madur i, per madurar, li calien tones de producció poètica i elitista, allunyada del català "ingovernable" que parlaven les masses. El mateix argument d'*Una mena d'amor* planteja el tema de la normativització lingüística: el protagonista domina el català escrit i, amb aquest pretext, el padastre li aconsegueix la feina de corrector que el distraurà per sempre de la Ramona. En la literatura catalana del segle XXI, el repte és més aviat el contrari: flexibilitzar el català fabrià. En això, Sergi Pons Codina se'n surt molt bé.

Barcelona es pensa ella mateixa

Quan Jordana va escriure *Una mena d'amor*, el districte cinquè era la cara oculta de la Barcelona benpensant, el barri que concentrava la *perversió* i la rauxa. Amb l'avenç del segle XX, la fi del franquisme, les olimpíades i la globalització, l'administració ha maldat per rentar la cara al barri i rebatejar-lo com a Raval. S'ha esgotat l'imperatiu vital i literari d'amagar-se i el Xino ja no és la casa de Jean Genet o de George Bataille. La ciutat de Calvo i de Pons Codina està de tornada, el model de la Barcelona canalla s'ha exhaurit i ha nascut la Barcelona *cool*; ara, els burgesos i les noies de moral alegre de Jordana són perdedors de classe mitjana baixa que no s'han de justificar davant de ningú, només

malden per anar tirant i beure o esnifar les seves penes. Sembla ser que l'antiga moral burgesa ha quedat enrere: tot el que en queda és el personatge de la vella senyora Pons, força rica i garrepa, que té el protagonista de Calvo i el seu amic Soteres com a rellotats.

El Blai de *Mars del Carib* opta per treballar de comercial en una immobiliària i ofereix préstecs per xalets a persones sense papers o amb ingressos escassos; l'Onelli de *L'endemà de tot* és desnonat; ningú no manté una feina gaires setmanes seguides. Als dos llibres, tothom fa tard perquè la semipobresa alegre en què viuen els allarga la sensació de joventut. La precarietat s'ha generalitzat i el Raval, disfressat de Soho, ja no és l'urinari de l'Eixample. Alguns dels personatges comparteixen pis a Provença i pateixen per arribar a final de mes. El que aquests protagonistes de la narrativa barcelonina del segle XXI saben fer millor és opinar sobre la ciutat en format gairebé assagístic: són éssers de ficció que expliquen, gaudeixen i critiquen la ciutat real. ◀

El barri Xino a l'actualitat / ROBERT BONET

El narrador s'anima a fer descripcions vagues sobre les seves cites amoroses i repeteix fil per randa el mateix paràgraf imaginativament sensual tres vegades en un espai de quatre pàgines. Per què? Probablement, es tracta d'autocensura. A dues passes de la casa que el burgeset i la Ramona comparteixen al districte cinquè, setanta anys més tard, un altre autor, Lluís Calvo, descriurà una escena de sexe al Raval entre el protagonista i la Desirée, l'amant d'un dels amics de la colla. El Blai de *Mars del Carib* també ens regala una escena eròtica i ni Calvo ni Pons

Veus que trenquen els murs de les presons

Nascuda per documentar les experiències de persones preses, Voices Archive és una biblioteca audiovisual contra l'oblit, l'exclusió, el silenci i la marginació

Anna Celma Melero
@Acelmamelero

El projecte combina la reivindicació, la denúncia i la participació, i pretén estimular un debat. Neix de la Biblioteca de la Evasión, iniciativa ideada a Quatre Camins

La difusió d'experiències personals vol refutar l'esquema d'un 'empresonament típic', d'una pretesa experiència universal de la captivitat

El divendres 9 de gener, l'auditori de Can Batlló es va omplir de gom a gom per la presentació de Voices Archive, un cens internacional de l'experiència penitenciària. Les persones que l'impulsen volen crear un arxíu col·laboratiu d'entrevistes a preses i expreses amb un doble objectiu: primer, fer una reivindicació de la memòria de les vivències penitenciàries en un dels moments històrics amb més nombre de població reclusa; segon, configurar-se com un mecanisme de participació col·lectiva en la lluita per l'abolició de les presons.

William Sands, periodista i fotògraf membre de Voices, afirma que els relats de vida del pas per la presó acostumen a quedar-se sense espais on expressar-se. "Com a col·lectiu abolicionista, entenem que qualsevol debat al voltant del sistema penitenciari ha d'escoltar la veu dels més afectats. És a dir, la de les persones preses, les seves familiars i les que ja han complert condemna. És absurd no incloure-les en la discussió, perquè en són les protagonistes. Volem documentar aquestes experiències i emprar-les per donar suport a altres iniciatives. És un projecte de reivindicació i de denúncia", explica.

Un projecte internacional i col·laboratiu

Voices Archive ve de lluny, de la Biblioteca de la Evasión, una iniciativa ideada a la presó de Quatre Camins per gent que compartia un tret comú: visitar persones estimades que estaven tancades en aquella institució penitenciària. Després de diversos anys en aquesta situació i per combatre la impotència, el dolor i la càrrega emocional que els generava, van voler trencar la dinàmica de normalització que prenia el règim de visites dels caps de setmana. Ho van fer entregant llibres a les visitants, per generar una relació amb

les preses i construir una base local abolicionista usant els textos com a eina política.

En aquesta nova etapa, el col·lectiu Voices vol ampliar el radi de participació i impacte de les seves accions. Per això es va organitzar un taller a Can Batlló, per ensenyar a enregistrar els testimonis de preses a les participants. "Qualsevol persona que hagi passat una experiència d'empresonament, com a mínim d'un mes, ens pot enviar la seva història". Busquen testimonis de centres de detenció de menors, CIE, presons tradicionals, centres de dones, internaments forçosos a institucions psiquiàtriques... "per poder recórrer l'ampli ventall de l'experiència penitenciària", expliquen.

Qüestió de probabilitat: el biaix a les presons

Voices Archive neix en un moment en que la població presa no para de créixer, tot i que els nivells reals de criminalitat descendeixen. És a dir, es produeix una correlació inversa entre la criminalitat real i el nombre de condemnes a presó. Aquest fenomen va de la mà d'una sensació permanent d'inseguretat i de vulnerabilitat, alimentada pels mitjans de comunicació.

"Es ven la imatge d'una criminalitat elevada i violenta", explica el sociòleg Albert Sales, "tot i que, en realitat, entre el 60 i el 65% de les preses ho són per delictes vinculats a situacions de marginalitat i de pobresa. Els casos escabrosos, com ara homicidis, delictes contra la llibertat sexual o fins i tot actes de terrorisme, representen unes estadístiques molt minses, però es fan servir per justificar la instauració de codis penals extremadament durs". Aquest enduriment de la legislació té conseqüències en altres delictes que, segons Sales, no són proporcionals a les penes que reben.

Uns fragments dels enregistraments fets per Voizes / ARXIU

A parer de l'investigador, cal no oblidar que hi ha un gran biaix en la població penitenciària: "Les persones que entren a les nostres presons, majoritàriament, vénen de barris on han viscut situacions de pobresa i marginalitat des de molt joves. Hi ha molta desviació de problemes socials cap a la presó, de situacions que, en lloc de rebre una intervenció social, n'han rebut una de penal". Això es perpetua dins les institucions, que fracassarien en el seu principal objectiu sobre el paper: la reinserció de les internes. "Tal com estan configurades les presons avui dia, és impossible que compleixin aquesta funció", opina Sales.

El sociòleg recorda que aquests centres afebleixen les xarxes personals, les relacions familiars i la capacitat d'adaptar-se als canvis, a més de generar un profund estigma. "Com es vol reinserir una persona a la societat aïllant-la totalment i no donant-li eines perquè després hi retorni?", es pregunta Sales. En aquest moment de repressió i d'enduriment penal, aquest problema es pot estendre: la realitat mostra que cada vegada resulta més fàcil rebre una condemna privativa de llibertat. "Amb la reforma del Codi Penal, es trenca el mite d'estar a resguard", explica el sociòleg.

Contra el silenci i l'aïllament

Voizes Archive ja està en funcionament i ens ofereix diversos vídeos que ens acosten la veu d'antigues preses de les instal·lacions de Quatre Camins, la Model, Can Brians, Wad-Ras, la Trinitat i la presó Buchanan de Puerto Rico. Totes les narracions són anònimes i en blanc i negre; no n'hi ha dues d'iguals. "Volíem trencar el mite d'un *empresonament tipus*, d'una experiència universal de l'engarjolament, que no és real; hi ha una multiplicitat d'experiències del pas per la presó", afirma Sands. "Aquesta

idea no solament no és real, sinó que forma part de la mitologia que crea el sistema penitenciari -com tota estructura de poder- per al seu funcionament i manteniment". El col·lectiu pretén, doncs, combatre la neutralització i el silenciament de la presó. Vol desmuntar els mites que es generen al seu voltant amb l'objectiu final d'enderrocar els murs penitenciaris.

Sales coincideix en la creació d'aquest cos ideològic per justificar l'existència de l'actual sistema penitenciari, aïllat de la societat com un ens invisible, però sempre present, amenaçador. Segons el sociòleg, aquesta és "una estratègia de control social, formal i informal: es construeix un *nosaltres*, les persones que mereixem el suport social i la inclusió, que es contraposa a uns *altres*, que són marginalitzats i exclosos".

Les preses formarien part d'aquesta mitologia, en la qual serien culpabilitzades: "Transferir la culpabilitat de l'exclusió a les mateixes persones excloses ve de lluny, no és cap innovació del context actual de relacions econòmiques i socials, sinó que és una conseqüència de la creació de bosses de marginalitat en el nostre entorn", explica.

Des dels anys 70 i principis dels 80, Occident hauria anat abandonat la investigació i la divulgació sobre les presons, denuncia aquest professor universitari: "El projecte neoliberal necessita de la repressió a la pobresa i la marginalitat. El sistema penal és la seva eina més important. Li cal aquest silenci, necessita que assumim l'existència de la presó sense qüestionar-la". A parer de Sales, projectes com el de Voizes Archive "posen una mica de llum i donen eines als moviments socials per no caure en el parany de convertir-nos en altaveus d'històries que no són nostres. Ens dóna relats reals, vius, colpidors". Obrin una porta a l'interior dels murs. ◀

El col·lectiu vol desmuntar els mites que es generen al voltant dels centres penitenciaris, com transferir la culpabilitat de l'exclusió a les persones excloses

Segons el sociòleg Albert Sales, Occident ha anat abandonant la investigació i la divulgació sobre les presons des dels anys 70 i principis dels 80

“Sense riure, caiem en la dictadura de la perfecció”

‘Siete lágrimas i mil sonrisas’ és un documental que narra l'experiència del Festival Internacional de Clown, Festiclown, que es va fer a Palestina. El film s'estrena al web de la 'Directa'. En parlem amb Ivan Prado, 'artista' recentment retornat de Cisjordània i actual portaveu de Pallasos en Rebeldia

Xavier Puig
@xavierps7

Què és Pallasos en Rebeldia?

Som un col·lectiu de circ i clown integrat per gent de tot el món que es reuneix per fer caravanes a llocs on hi ha un conflicte armat, polític o social. Sempre treballem a favor de projectes comunitaris i socials que lluiten per construir un món diferent, on hi càpiguen altres mons. A les comunitats zapatistes de Xiapes, a les comunitats maputxes de Xile, amb el moviment del camperolat sense terra i indígena del Brasil, amb els refugiats sahrauís... Sempre amb entitats enfrontades al sistema capitalista o oprimides per ell.

Què us diferencia d'altres grups de pallasos?

Nosaltres estem en rebel·lia contra aquest sistema econòmic, contra els repressors i les dictadures. Treballem amb poblacions desfavorides, però, a més, ens posicionem políticament en l'acció, el discurs i la concepció de les nostres tasques. No som una entitat humanitària, som una entitat artística i social amb una visió política.

Per què és necessària la vostra tasca?

Sense humor, sense riure, no hi ha canvi ni transformació. És l'aliment de l'esperança i aquesta és el combustible de qualsevol transformació social. Sense una visió creativa, sense l'esperança d'un demà diferent, sense el sentit de l'humor, és difícil fer transformacions que perdurin i combatin el mal d'aquest món.

Què cal per ser un pallaso en rebel·lia?

Amor per la humanitat, per la justícia, per la bellesa, pel riure... i la valentia per posar tot això en escena sota les bombes de Palestina o enmig de la guerra de baixa intensitat que es viu a Xiapes.

Què t'aporta en l'àmbit artístic?

Pallasos en Rebeldia va més de formar part d'un projecte social i un esperit rebel que no pas d'estàndards artístics.

I com a pallaso?

La sensibilitat i la riquesa de la connexió amb l'ésser humà. M'aporta la dignitat dels pobles que lluiten sota la guerra i, tot i així, tenen esperança. Estar en zones de conflicte, on la gent s'enfronta cada dia a la possibilitat de morir, em dona molta força com a creador. Amplia el meu univers personal i fa que tingui ganes i energies per continuar.

Prado afirma que treballar en zones de guerra amplia el seu univers personal / CARLOS CAZURRO

Què és el Festiclown?

És l'únic festival de circ internacional contra l'ocupació de Palestina i l'únic festival de pallasos al món àrab. És imprescindible per la situació de dolor i opressió que viu el poble palestí. Ara, venim de fer-hi la segona edició. Durant deu dies, hi hem fet vint actuacions i hem aplegat 30 mil persones.

No existeix el pallaso al món àrab?

N'hi ha de recents. Existeixen figures de rondallaires còmiques i personatges còmics a la cultura àrab. Hi ha dos tipus de pallasos: l'occidental, europeu, neix fa 300 o 400 anys; els pallasos tradicionals, de caràcter més xamànic i espiritual, existeixen a totes les cultures.

Pallasos xamans?

Els dakotes, per exemple, tenen un pallaso xamànic que parla amb el tro i pot fer coses contràries durant les celebracions ritu-

als. Això es repeteix a totes les cultures indígenes o aborígens. Són sacerdots del riure.

No corre el risc de ser cínic, fent de pallaso en aquests llocs?

Sense el riure, sense la capacitat de riure'ns de nosaltres mateixos, caiem en la dictadura de la perfecció. Seria cínic si actués pels israelians; jo actuo pels palestins. Ens han bombardejat a la Franja de Gaza i ens hem trobat amb foc creuat en diversos indrets, però, arreu, jo actuo des de la humilitat i des del meu amor vers aquests pobles que lluiten per ser lliures

La gent riu igual arreu del món?

He trobat un públic més generós a les zones en conflicte. El fet d'enfrontar-se cada matí a la incertesa de saber si continuaràs viu és prou potent per tenir una sensibilitat més gran, més disposició per donar i rebre. Però, finalment, he trobat que tant els adults com els infants riuen quan faig de pallaso. ◀

RESSENYES

Senyoratge i vassallatge culturals

Isabel Benítez
@jerborejue

Diu una història que, als anys 90, Mick Jagger va demanar un concert privat a Camarón quan es va assabentar que també es trobava a Madrid. José Monge va respondre que ell “ja no cantava per a senyorets”. El llibre de David García Arístegui *¿Por qué Marx no habló del copyright?* (Enclave de libros, 2014) té molt a veure amb aquesta història o, el que és el mateix, amb la professionalització artística, la lluita de classes, la mercantilització i la privatització de l'art i les hegemònies culturals.

El gruix de l'assaig es desplega seguint el fil de les condicions històriques i les pilastres legals que han bastit els debats sobre propietat intel·lectual i drets d'autoria, sense entrar en el camp de les patents. Desgranant els debats que s'han produït al llarg del temps, Arístegui comenta diversos corrents de pensament, incloses l'epifania de la cultura i les llicències lliures difoses a finals del segle xx o el moviment obrer.

Tot i que les organitzacions de masses de classe van promoure l'autoedició, la socialització del coneixement i la sindicació dels treballadors i les treballadores del ram, ni Marx ni Bakunin van aprofundir en les especificitats de la producció artística i cultural. García Arístegui atribueix l'actual silenci sobre el tema a la manca de discurs polític i l'assimilació acrítica de l'anomenada *cultura lliure* com l'única possibilitat contrahegemònica. I és que l'autor polemiza obertament amb un

“liberalisme popular” que equipara la cultura lliure a la cultura de franc. No és cap secret que la cultura *hacker* va trobar més paraigües polític sota les faldilles de l'idealisme liberal, l'emprenedoria *cool* i el culte a l'individualisme meritocràtic que no pas en plantejaments col·lectius. Aplicar les quatre llibertats propugnades pel codi lliure a tota producció cultural significa, a la pràctica, una quinta columna antisindical contra el proletariat cultural: micromecenatge i voluntarisme no garanteixen els drets laborals i creatius de les persones autores; les llicències lliures sense més consideracions també esdevenen lliures per depredar les més dèbils.

¿Por qué Marx no habló del copyright? és, en resum, un llibre recomanable per obrir debats al voltant de les polítiques laborals i les pràctiques de producció i consum cultural emancipadores. Entre el *campi qui pugu!* i els voltors de la SGAE, s'han de bastir les alternatives que possibilitin una producció cultural independent, digna i de qualitat, que faci que la vella història de Camarón no sigui una llegenda èpica només a l'abast d'estrelles internacionals. ◀

LLIBRE
¿Por qué Marx no habló del copyright?
Autor: David García Arístegui
Editorial: Enclave de libros, 2014

Tarkovskij 'chanante'

Ignasi Franch
@ignasifranch

Codirector del festival Sonar, Sergio Caballero va iniciar la seva trajectòria com a realitzador de llargmetratges amb la premiada *Finisterrae*. En bona mesura, *La distancia* suposa una extensió i una expansió d'algunes constants d'aquell primer treball. Segueix el joc de rodar en rus i una mena de llibertinatge conceptual que barreja els silencis i les pauses del cinema d'autor contemplatiu amb un peculiar sentit de l'humor i de la fantasia. Les referències de filmoteca o de festival internacional contemporani s'encreuen amb gags, de vegades absurds, de vegades referencials, que podrien pertànyer a *La hora Chanante*.

Estem davant d'una pel·lícula on trobem cubs fumejants que reciten haikus en japonès com a mostra d'amor a una xemeneia. Com ja succeïa amb *Finisterrae*, el film conté petges de l'obra d'André Tarkovskij, com la fascinació estètica pels escenaris industrials o per unes situacions sobrenaturals amb reminiscències de *Stalker*. Fins i tot ens trobem una guineu que remet a un altre homenatge modern al cineasta soviètic: l'*Anticristo* de Lars Von Trier. El to, això sí, està molt lluny de la solemnitat habitual en l'autor d'*El espejo*.

La distancia és la història d'un atracament. Tres nans telèpates han de robar un dispositiu tecnològic per encàrrec d'un artista captiu. Caballero ha afirmat que, per a ell, la pel·lícula “és un *blockbuster*”. Efectivament, el seu còctel inclou materials del cinema d'entreteniment: lladres, poders sobrehumans, pinzellades de comicitat... D'alguna manera, la proposta pot veure's com una versió europea, molt eixuta i lacònica, a més de sorneguera, del cinema de David Lynch: hi ha llibertat, hi ha signes d'interpretació molt oberta i un cert gust per provocar desconcert, però també hi ha un fil narratiu que es pot resseguir. Amb tot, *La distancia* és un joc autocomplent que pot atreure i també provocar rebuig; és una història mínima o minimíssima, amb pocs elements, on és més important el camí que l'origen o el destí. La brevetat del viatge facilita que se'n gaudeixi, tot i que el resultat sigui buit o absurd. Probablement es podria dir el mateix de tantes i tantes històries d'atracsaments cinematogràfics, potser més versemblants, però no per això menys irreal que la imaginada pel realitzador català. ◀

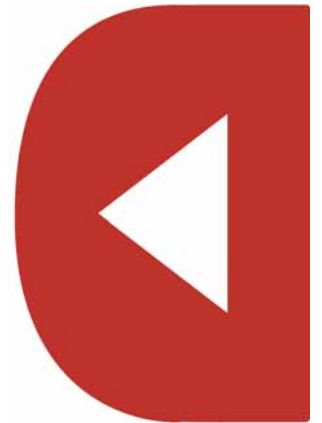

DVD + BLU-RAY
La distancia
Director i guionista:
Sergio Caballero
Durada:
78 minuts
Editora: Cameo

+ = X
La nostra suma
MULTIPLICA
eco5 GRUP COOPERATIU
www.grupcooperatiu.coop

L'APÒSTROF
serveis de comunicació creativa
www.apostrof.coop
eco5 GRUP COOPERATIU

DEL 5 AL 27 DE FEBRER ALI CINEMA ESCORIAL
ZINEMALDIA
XII FESTIVAL DE CINEMA BASC I CATALAN
eco5 GRUP COOPERATIU

inDirecta

/ VICTOR SERRI

“Parlar d’un Tercer Món ja suposa una discriminació”

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

Quan vas decidir marxar del Congo?

L'any 2000. Jo, aleshores, militava en un partit de l'oposició -la Unió per la Democràcia i el Progrés Social (UDPS)- i, per aquest fet, em podien empresonar o assassinar en qualsevol moment. Arran d'això, vaig fugir al Camerun i vaig iniciar un llarg periple que em va portar, també, a Nigèria, el Níger, Mali, Líbia, Algèria i altres països, fins a arribar al Marroc, on vaig acampar a la muntanya del Gurugú.

Després d'intentar saltar la tanca de Melilla cinc vegades, vas arribar a les costes d'Andalusia a bord d'una pastera. Ho tornaries a fer?

Si hagués sabut com estava Europa, no. Però necessitava guanyar-me la vida i defensar la democràcia al Congo des de fora. Mai no he desconectat del que succeeix al meu país i, com passa amb altres companys, m'agradaria tornar-hi, tot i que estic en situació regular a Espanya, però no se'ns concedeix el visat.

Quan veus la gent enfilada a la tanca, què penses?

Sento una gran impotència, però també ganes de lluitar per la lliure circulació de les persones, ja que la culpa no és dels qui intentem saltar la tanca, sinó d'una Europa que mercadeja amb les nostres vides. Si estem empobrits, és perquè se'ns ha espoliat durant dècades, fet que ha impedit que l'Àfrica pogués viure amb els seus propis recursos.

Què els diries, als governants europeus?

Els demanaria que no converteixin la cooperació en moneda de canvi. Espanya ha signat acords amb el Senegal que estableixen que, cada vegada que rep senegalesos al seu territori, pot intervenir en els afers interns del país de la manera que consideri més oportuna. D'això, jo en dic corporatocràcia: els interessos comercials de les grans potències i empreses transnacionals passen per davant de les persones. Primer, han arrabassat els drets als migrants i, ara, ho fan amb la mateixa ciutadania europea, a la qual neguen la feina, l'educació i la sanitat. Aquests governants són els veritables culpables de la crisi.

Estem davant d'un neocolonialisme?

Si Occident acorda inversions amb els països del Magrib a canvi que impedeixin l'accés d'immigrants al sud d'Europa, a l'Àfrica

subsaariana, hi posa governs titelles per extreure'n la riquesa. Encara és hora que compleixi algun dels vuit Objectius del Mil·lenni que va marcar l'ONU fa gairebé quinze anys. Per això hem de lluitar en dos fronts: a l'Àfrica, per exigir democràcia i, a Europa, per frenar les polítiques neocolonialistes.

Creus que hi ha una doble moral respecte al fenomen migratori?

Tant l'esquerra com la dreta fan servir un cert paternalisme i, després, actuen amb una perspectiva molt classista. Mentre a nosaltres se'ns etiqueta com a immigrants, a l'europeu que marxa fora se l'anomena emigrant amb talent, tot i que uns i altres som víctimes de la manca d'oportunitats. El problema no és qui emigra, ja que els nousvinguts som contribuents nets al sistema fiscal dels països receptors, sinó la manca de drets i l'acumulació de la riquesa en mans d'una minoria.

S'estigmatitza la migració amb finalitats partidistes?

Exacte. Parlar d'un Tercer Món ja suposa una discriminació. En el moment que s'estableix aquesta categoria, es prefiguren ciutadans de primera i de segona, en lloc de parlar com es pot desenvolupar l'Àfrica com pot construir el seu futur d'acord amb els Objectius del Mil·lenni. Des d'Occident, s'imposen governs corruptes i es financen milícies armades en lloc de permetre que ens governem sense ingerències.

T'agradaria tornar al Congo?

Ningú no se sent plenament feliç fora de la seva terra. Els qui hem hagut de marxar patim un doble dany. D'una banda, les dificultats diàries per prosperar; de l'altra, la impotència d'escoltar les penúries que pateixen els nostres familiars a causa de la manca de democràcia.

Hem de mirar l'Àfrica amb uns altres ulls?

L'Àfrica és una gran família. Tant, que cap dels idiomes autòctons que es parlen des del sud del continent fins al desert del Sàhara no compta amb la paraula tiet; tots ens diem germans. Aquest és un valor que, a Europa, s'ha abandonat a mesura que hi ha triomfat l'individualisme i el consumisme. Per aquest motiu, els africans podem oferir una idea d'integració basada en el coneixement i en la relació igualitària de tota la comunitat. ◀

Gustave Kiansumba Mediador intercultural

Pocs mesos abans d'acabar els estudis d'Enginyeria Agrònoma, Gustave Kiansumba va fugir del Congo davant la deriva autoritària que assetjava el país centreafricà. Nascut fa 41 anys a la província de Blas-Congo, va emprendre una llarga diàspora per disset països i 80 ciutats diferents fins a arribar al Marroc. Era l'any 2005 i, després d'intentar saltar la tanca de Melilla i quedar ferit, va poder arribar a l'Estat espanyol a bord d'una fràgil pastera. Des d'aleshores, Kiansumba viu a Bilbao, on col·labora al Centre de Recursos Africanistes d'Euskadi (CREA-Àfrica) i participa activament als actes que se celebren per l'autodeterminació o contra les polítiques que retallen els drets de la societat. Mentre espera el certificat d'asil, aquest admirador de Salvador Allende -a qui recorda quan parla d'un món més just- treballa per crear una ràdio en línia que difongui els valors de l'Àfrica i la realitat de la immigració.